

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій
Кафедра германської філології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня «магістр»

Спеціальність 035 «Філологія»
Спеціалізація 035.041 «Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська»

*Англійські скорочення: мовний, перекладацький та
дидактичний аспекти*

Допущено до захисту «__» _____ 21 р.

Зав. каф. германської філології ____ канд. філол. наук, проф. Кобякова І. К.

Виконала:

студ. групи ПРм-01

Юркова Анастасія Миколаївна

Науковий керівник:

канд. філол. наук, доц.

Баранова Світлана Володимирівна

Суми 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 СКОРОЧЕННЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ТВОРЕННЯ НОВИХ СЛІВ.....	5
1.1 Характеристика терміну «скорочення» та історичні засади його розвитку.....	5
1.2 Особливості утворення скорочених лексичних одиниць	9
1.3 Методика розшифрування англомовних скорочень	16
РОЗДІЛ 2 СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ СКОРОЧЕНЬ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ У РІЗНИХ ТИПАХ ДИСКУРСУ.....	22
2.1 Способи перекладу англійських скорочень українською мовою	22
2.2 Труднощі перекладу скорочень з англійської мови українською	28
2.3 Шляхи перекладу англійських скорочень терміносистеми «освіта» українською мовою.....	39
РОЗДІЛ 3 СКЛАДНОСКОРОЧЕНІ СЛОВА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ НАВИЧОК У СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	42
3.1 Формування у студентів думки щодо необхідності використання скорочень у мовному середовищі на основі наочного матеріалу	42
3.2 Система вправ для студентів на переклад англійських абревіатур українською мовою.....	48
ВИСНОВКИ	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	56
СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ	61
СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ.....	61
SUMMARY.....	63

ВСТУП

Англійська мова постійно розвивається і збагачується. Спричинено це появою нової лексики, більшість якої складається зі скорочень.

При перекладі таке явище, як скорочення, викликає багато складнощів. Аби їх уникнути, слід пам'ятати, що воно поділяється на певні групи та види, вивчати методи його розшифрування і способи перекладу з однієї мови іншою.

Не можна проігнорувати той факт, що скорочення вважається економним засобом вираження думок як в письмовій, так і в усній формі. Воно має багато особливостей, вивченням яких займалися такі вітчизняні та зарубіжні дослідники: Бондаренко О. В. [6], Верба Л. Г. [7], Зацний Ю. А. [19], Карабан В. І. [20], Черноватий Л. М. [41].

Актуальність дослідження визначається постійним використанням скорочення при перекладі.

Об'єктом дослідження є скорочення.

Предметом дослідження є способи перекладу англійських скорочень українською мовою.

Матеріалом дослідження є речення, діалоги, словники, сайти, таблиці, електронні листи, вправи, що містять скорочені лексичні одиниці.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у дослідженні способів перекладу англійських скорочень українською мовою.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі основні **завдання** дослідження:

- 1) відобразити теоретичні аспекти поняття «скорочення» та «аббревіатура»;
- 2) виокремити види скорочень;
- 3) продемонструвати приклади складноскорочених слів в англійській мові;

- 4) розглянути методи розшифрування та способи перекладу складноскорочених одиниць;
- 5) проаналізувати особливості перекладу англійських скорочень українською мовою;
- б) запропонувати вправи на переклад скорочень.

Методи дослідження. У роботі застосовувалися такі методи, як спостереження, порівняння, зіставлення, метод індукції та дедукції, метод аналізу контексту, метод роботи зі словниками, метод аналізу структури скорочень, метод використання аналогій.

Теоретичною значущістю роботи є систематизація теоретичних передумов дослідження способів перекладу англійських скорочень українською мовою.

Практичне значення роботи полягає у можливості застосування запропонованих нами вправ та варіантів перекладу скорочень на заняттях з іноземної мови.

Наукова новизна роботи зумовлена теоретично-практичними знаннями щодо розвитку скорочених лексичних одиниць з метою досягнення їх правильного розшифрування та адекватного перекладу за допомогою певних способів і методів, а також вправ та іншого наочного матеріалу.

Апробація результатів дослідження та публікації. Стаття «Лінгвістичні особливості скорочень» написана за матеріалами дослідження та прийнята фаховим виданням «Мова. Література. Фольклор».

Структура та обсяг роботи обумовлені метою та завданнями дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, дев'яти підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 68 сторінок.

РОЗДІЛ 1

СКОРОЧЕННЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ТВОРЕННЯ НОВИХ СЛІВ

1.1 Характеристика терміну «скорочення» та історичні засади його розвитку

За Бондаренко О.В., скорочення — це спосіб словотвору, метою якого є вилучення однієї з частин основи [6, с.77]. Належним шляхом позбавляючись певної частини, можна утворити нове, більш легке для вживання та розуміння слово.

У вступі нами було зазначено, що скорочення вважається економним засобом вираження думок як на письмі, так і усно. Дійсно, сьогодення характеризується невинним використанням Інтернету, де люди спілкуються завдяки стислості. Зумовлено це тим, що обсяг інформації занадто великий. Більшість скорочень вживається при спілкуванні в чатах, на форумах, сайтах знайомств. Ось деякі з них: *4U – for you, grl – girl, me2you – me to you, 1 more time – one more time, u're the 1 – you are the one* [5, с.142].

Взагалі, скорочення завжди мали важливе значення для мови і мовлення. Перша згадка про скорочення з'явилася в період існування фонетичного запису, коли написання цілого слова замінювалося першою літерою кожного окремого слова. З теорії перекладу ми знаємо, що таке явище називається аббревіатурою. Архаїчні складноскорочені слова плавно увійшли до вжитку доби Середньовіччя, підтвердженням чого є монети, рукописи, книжки, написи на скелях, старовинні документи, листівки, креслення, штампи. Наприклад, *AD – Anna Domini* (від Різдва Христового), *BC – Before Christ* (до нашої ери), *CHKD – checked by* [16, с.12].

Мовна картина світу демонструє, що скорочення як лінгвістичне явище бере початок з часів появи графічного письма (піктографія, ідеографія), умовних позначень (ієрогліфи, римські та арабські цифри), титлів. Тобто

люди обмінювалися враженнями за допомогою малюнків, знаків та ін. Наприклад, *II* — два, τίτλος — *напис* [16, с.13].

Активне використання скорочень охоплює новоанглійський період (XVII—XXI), який характеризується стрімким розвитком англійської мови та орфографії, а також появою безлічі граматичних праць. Слід зазначити, що сучасна англійська мова містить понад 400,000 скорочень [7].

Виявляється, що раніше слова скорочувалися за допомогою знаків вилучення. Наприклад, суфікси *-er*, *-est* замінювалися знаком питання: *faster* – *fast? the earliest* – *the earli?* [16, с.13] Таким чином, люди намагалися зекономити час.

За даними Оксфордського університету, академічні тексти виглядали саме так: *Mast? subwarden? y ?mzde me to you. And wher? y wrot to you the last wyke that y trouyde itt good to differr? thelection? ov? to quodena? tinitatis y have be thought me syn? that itt woll be then? a bowte mydsom?* [16, с.13]. Також можна зустріти інший варіант написання вищезазначеного фрагменту: *Mastō subwardenō y mēde me to you*. Знак «ō» позначає склад «er» та належить до системи тиротанських відміток, яку створив Тіро, секретар Цицерона.

Перша спроба укласти великий перелік скорочень була здійснена в 1475-му році шляхом створення *Modus Legendi Abbreviature* [62] кількістю 38 аркушів, де розміщувалося 277 скорочень, до яких належать *nobc* – *nobiscum2*, *gle* – *generale*. У свою чергу в 1745-му році світ побачив словник *Lexicon Diplomaticum*, де було зафіксовано 459 скорочень. Його автором став німецький лексикограф Йоганн Вальтер [61]. Через 30 років французьким письменником Еме Фейтрі [55] було випущено додаток до цього словника під назвою *Manuel tironien*, який містив 424 аббревіатури. Прикладами аббревіатур звідти є *aar* – *Aaron*, *agrsn* - *aggression*. До речі, дві останні публікації пов'язані з постійними нападками пуристів. Вони виступали за те, щоб їхня мова була чистою і намагалися припинити розповсюдження складноскорочених одиниць. Наслідком цього стало те, що згадані автори почали боротьбу за скорочення, активно використовуючи їх

при написанні книжок, газет, створюючи словники, де через, так звану, суперечку та тяжкі для світу часи переважає кількість лексики на військову тематику.

За словами публіциста та ірландського письменника Джонатана Свіфта (1667-1745), який також вважався пуристом, постійне використання скорочень забруднює англійську мову. Саме цю проблему він описує у своєму нарисі *Taller*, а саме те, як під час правління королеви Анни (1702-1714) скорочення поступово стає явищем повсякденного життя [16].

Незважаючи ні на що, Вальтеру [61] та Фейтрі [55] вдалося захистити право скорочень на існування в англійській мові. І хоча деякі з них не витримали випробування часом, слово *mob* (від латинського *mobile vulgus* – «натовп») [61], наприклад, міцно прижилося в англійській мові.

У 1885 році настав час народження збірок суто англійських скорочень. До них належать *Courtenay* [53] змістом 3000 слів та *Macgregor* [56]. Тут знаходяться такі скорочення як *Brit.* – *British*, *chron.* – *chronological* та інші.

Яскравим представником використання скорочень в англійській літературі у той час був Чарльз Діккенс (1812-1870). Особливо це простежується у його творі «Записки Піквікського клубу» (*Posthumous Papers of the Pickwick Club*), де знайдено аббревіатури *P.V.P.* (*Perpetual Vice-President*), *G.C.* (*General Chairman*), *M.P.C.* (*Member Pickwick Club*) [2, 20]. Ще сюди можна віднести А. К. Дойла (1859-1930) та аббревіатуру *ККК* (*Кук-Клукс-Клан*) з його збірки оповідань «Пригоди Шерлока Холмса», а також *N.V.* (*Nota Bene*) з роману Д. Дефо (1660-1731) «Робінзон Крузо», яка позначає «зверни увагу» [2, 21].

Необхідно сказати, що XIX століття ще характеризується появою знаменитої аббревіатури *OK*– *Oll Korrekt* [2, 21]. Саме варіант написання з літерою *O* вважався в Америці правильним; але якщо аббревіатуру писали з літерою *A*, це не сприймалося як помилка, тому що було ознакою того, що люди слідкують за розвитком англійської мови та використовують всі її ресурси. Пізніше, в одній зі своїх статей зазначену аббревіатуру застосував

редактор бостонської газети Чарльз Гордон Грін. Згодом нею почали користуватися інші видання, а потім вона перетворилася на американський жаргон.

Стосовно ХХ-го століття слід зазначити, що в цей період з'явилося багато скорочень, пов'язаних з Другою світовою війною. Безперечно, вона змінила світ і це, в свою чергу, вплинуло на словниковий склад англійської мови. Уже з перших днів в побуті знаходилися такі слова як *CP.* – *command post* – командний пункт, *WH.* – *war hospital* – військовий госпіталь, *O.D.* – *officer of the day* – черговий, *RAF* – *Royal Air Force* – англійські військово-повітряні сили, *GI haircut* – солдатська зачіска, *GI clothing* – обмундирування [2, 22].

Саме час звернути увагу на те, що в лінгвістиці існує явище під назвою «семантична зміна» [13, 57]. У цьому випадку, скорочення *GI* буде доречним як приклад.

Поява скорочення *GI* супроводжується багатьма думками. Багато хто з філологів розшифровує його як *government-issue* – той, що видається державою (*GI paper* – казенний папір); інші – як *galvanized iron* – оцинковане залізо (*GI roof* – дах з оцинкованого заліза); а також як *general-issue* – те, що видається особовому складу (*GI shoes* – взуття, яке видано всьому особовому складу). З часом, це скорочення з'явилося у вигляді прикметника, прислівника та дієслова: *GI soldier* – американський військовозобов'язаний (у цьому випадку прикметник став основою для іменника); *GI strictly* – відповідно до військових порядків, суворо; *to GI* – виконувати неприємні доручення (*to GI the barracks* – прибирати в казармі) [2, 23].

Переходячи до сьогодення треба сказати, що наприкінці ХХ-го століття Всесвіт переживав «комп'ютерний бум», і тому ті часи характеризуються стрімким збагаченням технічних термінів. У 1980 році з'явилися скорочення *PC* – *personal computer*, *Proc* – *processor*, *Rom* – *read-only memory*, а у 90-х роках – *WWW* (*World Wide Web*), *IMA* – *Internet Music Archive* та інші [38, 47].

Усі вони запозичувалися багатьма країнами світу і саме це стало причиною того, що зараз їх називають інтернаціоналізмами.

Не дивно, що через розвиток в усіх сферах життєдіяльності ХХІ століття, англійська і українська мови регулярно поповнюються новими скороченнями та аббревіатурами, яким філологи дали назву «неологізми». Наприклад, *esc* – *escape*, *thx* – *thanks*, *bud* – *buddy* [38, 48]. Детальніше ми розглянемо їх у наступних розділах.

Отже, ознайомившись з поняттям «скорочення» та історією розвитку скорочень в англійській мові слід наголосити, що протягом часу деякі з них активно входили у вжиток, а деякі – назавжди зникали. Через описані вище події вони зазнавали постійних змін, були жертвою пуристів, але все-ж-таки витримали випробування часом, про що свідчить велика кількість словників та іншої літератури.

1.2 Особливості утворення скорочених лексичних одиниць

Скорочення як продуктивний вид англійського словотвору має досить специфічну структуру. Мова йде про класифікацію скорочень, яка відіграє провідну роль для процесу формування нових слів.

За українським філологом Ковтун О.В., [22] скорочення є вираженням мовної економії, яка відбувається на морфологічному рівні і засобом, який віддзеркалює тенденцію щодо вдосконалення мови. Важливо зазначити, що це стосується і аббревіатур також.

Незважаючи на те, що на початку нашої роботи ми вже дали пояснення терміну «аббревіатура», слід розглянути його більш детально. Відомо, що аббревіатура належить до складноскорочених одиниць. У більш широкому розумінні, *аббревіатура* – це формування одного поняття за допомогою поєднання початкових літер з різних слів: *FYI* – *for your information* (доводимо до вашого відома), *GA* – *general aviation* (авіація загального призначення), *BBC* – *the British Broadcasting Corporation* (Британська

Телерадіомовна Корпорація), *ASMR – Autonomous sensory meridian response* (Автономна Сенсорна мирідіональна реакція) [36, 49].

З лінгвістичної точки зору, скорочення поділяється на дві групи – лексичну та графічну [6, 77]. Аббревіатура виступає як інша назва першої групи (лексичної).

Якщо казати про відмінність цих двох груп, то лексичні скорочення функціонують як самостійні мовні одиниці і не потребують розшифрування. Графічні, у свою чергу, – навпаки, потребують тлумачення і не функціонують як самостійні. Необхідно згадати, що до лексичних скорочень належать:

- усічення – *clipped/stump words (flu – influenza)*;
- акроніми – *initial words/acronyms (LOL – laughing out loud)*;

Друга група (графічна) включає скорочення на позначення валют (*hryvnia – hrn*), одиниць вимірювання (*centimeter – cm*), днів тижня (*Monday – Mon*) [] і т.д. У процесі дослідження ми будемо їх зустрічати.

Цікавим є те, що існують деякі інші групи скорочень, такі як *blending* (злиття) та *digispeak* (цифрова мова). Не можна оминати увагою той факт, що обидві використовуються на сьогоднішній день.

Злиття утворюється шляхом об'єднання двох одиниць в одну за допомогою накладання. Наприклад, **gasohol** – gasoline + alcohol (моторне паливо); **slithy** – lithe + slimy (слизько); **brunch** – breakfast + lunch (другий сніданок/бранч) [17, 46]. Виділені слова є результатом злиття двох інших. Також слід знати, що синонімами слова блендінг є телескопізм або контамінація.

Що стосується *digispeak*, то українською воно перекладається як «цифрова мова». Це так званий вид онлайн-повідомлення, де загальноприйнятні вислови замінюються акронімами. Як приклад можна розглядати фрази *friend of a friend (FOAF)* – один одного, *in my humble opinion (ІМНО)* – на мою скромну думку, *see you on-line (CYO)* – до зустрічі в

мережі, *fill in the blank (FITB)* – заповніть бланк, *do I know you? (DIKU)* – чи знаю я тебе? [21, 31].

Наразі важливо повернутися до групи лексичних скорочень, а саме – до усічень. За кандидатом філологічних наук Єнікеєвою С.М. [16], яка багато своїх робіт присвячує розвитку складноскорочених слів, усічення поділяються на:

- **афери́зи**, мета яких полягає у видаленні початкової частини слова (*microbus* – bus, *Alexandra* – Sandra, *parachute* – chute);
- **аноко́пи**, мета яких – у видаленні кінцевої частини слова (*Samuel* – Sam, *doctor* – doc, *camera* – cam);
- **сунко́пи**, мета яких полягає у видаленні середини (*market* – *mart*, *spectacles* – *specs*, *regulations* – *regs*);
- **змішани́**, мета яких – у видаленні початку й кінця (*refrigerator* – *fridge*).

Значущість фонетичного фактору, який стосується афери́зи полягає в тому, що частини, які залишаються після трансформації читаються як нове слово. Приклади, що належать до інших типів усічення – повністю (читати *figure*, коли написано *fig.*).

Говорячи про других представників лексичної групи – акроніми, слід звернути увагу на те, що багато хто плутає їх з абрєвіатурами, кажучи, що акронім – це і є абрєвіатура. Так, акронім належить до різновиду абрєвіатур, але, на відміну від неї, він може складатися не лише з перших літер, а ще й зі складів та частин слова і вважатися звичайною лексичною одиницею (*radar* – *Radio Direction and Ranging* – радіовиявлення і визначення відстані) [6, с.77]. Досить гарним прикладом вищезазначеного твердження є скорочення, яке можна сприймати і як акронім, і як ініціальну абрєвіатуру: *VIP* – *V.I.P.* (*Very Important Person*). У першому випадку скорочення вимовляється швидко, як звичайне слово, а в другому – окремо, по літерах.

Взагалі, акроніми є особливим видом скорочень. Причиною цього є те, що вони з'явилися в мові штучно, а не внаслідок історичного розвитку. Люди

створили їх аби досягти комунікативної мети, яка складається з принципу економії та забезпечення повного розуміння слова, яке скорочується [].

Слід зауважити, що мовознавець Зацний Ю.А. [19] висунув спеціальну класифікацію аббревіатур, якою зручно користуватися під час вивчення особливостей утворення скорочених лексичних одиниць. Отже, аббревіатури поділяються на:

- 1) уламкові (акроніми): *NBA – National Basketball Association (Національна Баскетбольна Асоціація)*;
- 2) ініціалізми (скорочення, які утворюються з перших послідовних літер): *UK – United Kingdom*;
- 3) змішані (видалення початку та кінця слова): *fridge – refrigerator*;
- 4) усічено-словесні (злиття частини слова з цілим словом): *medicare – medical care*;
- 5) комбіновані (поєднання початку першого слова з кінцем другого): *boat + hotel = botel*;
- 6) ініціально-цифрові: *4me – for me*;
- 7) складні (поєднання першої літери одного слова з іншим словом): *A-bomb – atomic bomb*;
- 8) латинізми (латинські аббревіатури): *e.g. – exempli gratia – for example; i.e. – that is* [42, с.212]. Звертаємо увагу, що не у всіх випадках дані аббревіатури вимовляються як латинські; їх можна виражати за допомогою англійських еквівалентів.

На думку Кравця К.Ю., [25] складноскорочені слова «не мають бути загадкою чи ребусом, які спотворюють сприйняття тексту та створюють "інформаційний шум"». За допомогою цього висловлювання можна зрозуміти, що аббревіатура при перекладі повинна являти собою виключно мовний код, розшифрування якого забезпечує адекватність і зрозумілість тексту.

Перед тим, як починати розшифрування та переклад англомовних аббревіатур українською мовою, слід детально ознайомитися з особливостями

їхнього утворення, адже саме вони є важливими для семантичних процесів, що впливають на успішність функціонування скорочених одиниць у будь-якій мові. Отже, до особливостей утворення абревіатур слід відносити:

- лексичні;
- фонетичні;
- орфографічні;
- морфологічні;
- граматичні.

За цими та тими особливостями, які розглядалися нами на початку підрозділу, можна дати трішки інше визначення термінів «скорочення» та «абревіатура». Так-от, лексичне скорочення – це непросте та цілісне поєднання смислової структури, звукової форми і графічного зображення[15]. Визначення цього поняття вказує на те, які основні складові скорочення існують.

Як правило, складноскорочені слова мають лише одне значення, що значно полегшує процес перекладу, але через вживання у різних галузях їхня графічна форма може співпадати одна з іншою, що призводить до грубих помилок. Особливо це стосується ініціальних скорочень, які іноді переслідуються лексичним явищем омонімії навіть в широкому контексті. Наприклад, **ВА** найчастіше за все вживається в значенні *Bugger All*, що перекладається як «*тут все якраз навпаки*»; проте, ще воно може розшифровуватися як *Bachelor of Arts, Buenos Aires* [15]. У такому разі критично важливо звертати увагу на контекст, що є підказкою стосовно того, який саме варіант обрати.

Своєрідність абревіатури в морфологічному плані полягає в тому, що вона не має властивостей, які визначають слово як головну одиницю мови. Іншими словами в абревіатурах відсутні частини, з яких складається будова слова: префікс, корень, суфікс. Це свідчить про те, що їх не можна вважати звичайними словами [37, 116].

В українській мові існують випадки, коли одній аббревіатурі притаманні три роди – чоловічий та середній або жіночий. Це можна простежити за допомогою такого словосполучення: *ЄЕС повідомило*. За зовнішніми граматичними ознаками, *ЄЕС (ЕЕС)* – воно, тобто середнього роду, але через те, що аббревіатура розшифровується як Європейська економічна *спільнота* (вона), її можна відносити і до жіночого роду. Обидва варіанти не будуть вважатися помилкою. Те саме можна сказати про НАТО (*NATO*) та ЮНЕСКО (*UNESCO*) [37, 117].

За правилами скорочення має такі ж характеристики що і вихідна лексема. Тобто відіграє синтаксичну роль та володіє морфологічними ознаками, що притаманні оригіналу.

Крім того, для складноскорочених слів характерно поділятися на загальні (*Common nouns*) та власні назви (*Proper nouns*) [37, 118]. До загальних, а потім до власних назв можна віднести аббревіатури такі як, наприклад:

- *Agcy* – *Agency* (**common**);
- *St* – *State* (**common**);
- *Dept* – *Department* (**common**);
- *Emb* – *Embassy* (**common**);
- *VOZ* – *Volodymyr Oleksandrovych Zelenskyi* (**proper**);
- *CZJ* – *Catherine Zeta-Jones* (**proper**);
- *RAJ* – *Romeo and Juliet* (**proper**).

У свою чергу, загальні назви поділяються на злічені та незлічені іменники (*Countable and Uncountable*) [37, 118]. До них належать:

- *SP* – *Student Parliament* (**countable**);
- *FSO* – *Foreign Service Officer* (**countable**);
- *SI* – *specialized information* (**uncountable**);
- *Sur* – *surrealism* (**uncountable**).

Оскільки аббревіатури здебільшого виступають в ролі іменника, їм властиво дотримуватися зберігання часових ознак. Слово *demonstrated* належить до минулого часу, а це означає те, що його скорочена форма буде належати до нього також – *demoed* [37, 118].

Ще бувають випадки, коли складноскорочені слова розглядаються як означення: *TV program*, *UA represents*. Інакше кажучи, програма (яка?) телевізійна або представники (які?) українські. Ще слід звернути на слово *represents*, яке можна скоротити до *reps* і побачити, що воно зберігає множину.

Взагалі, для того, щоб бути впевненим у правильності перекладу скорочень і постійно слідкувати за появою аббревіатур-неологізмів, філолог повинен користуватися відповідним словником. Існує так званий сайт *acronymfinder.com* і, за його даними, станом на 2020 рік у світі існувало близько 7,238,756 аббревіатур [58]. На сьогодні ця кількість, звичайно, збільшилася.

Також слід виокремити такі словники, як *The American Heritage Dictionary of the English Language* [63] та *Allen's Dictionary of Abbreviations and Symbols by Edward Frank Allen* [54]. Саме тут зібрано нові аббревіатури англійської мови та надано їх переклад українською. Наприклад, *CIA* – *Central Intelligence Agency* – Центральне розвідувальне управління [63].

Таким чином, аббревіатури мають важливе значення для сучасного україномовного та англomовного дискурсу, адже вони створюють експресивність тексту та виконують словотвірну функцію. Завдяки ознайомленню з їхніми особливостями та видами можна навчитися лаконічно передавати інформацію з однієї мови іншою, що сприяє якісному розумінню прочитаного, а також детальному уявленню про різні галузі людської діяльності.

1.3 Методика розшифрування англомовних скорочень

Складноскорочені слова можуть викликати труднощі не лише при перекладі, але й при розшифруванні рідною мовою. Це зумовлено тим, що більшість з них мають велику кількість значень, не засвідчені в реєстрах словників, маловживані.

Викладач англійської мови Нікішина В. В. [32] стверджує, що дешифровка складноскорочених одиниць – кропітка праця. Але вони того варті, бо «полегшують запам'ятовування довгих назв й одночасно функціонування чужих назв без потреби їх розгортання й пояснення».

Взагалі, поняття «розшифрування» являє собою процес вивчення слів-оригіналів або корелятивів; але, виявляється, що значення аббревіатури не завжди співпадає зі словом-оригіналом. Схиляючись до цього твердження, можна сказати, що розшифрування – це встановлення значення конкретної аббревіатури завдяки контексту [44, с.226].

На першому місці за переліком труднощів при розшифруванні скорочень стоїть, як ми бачимо, полісемія. Саме це явище вводить перекладача в оману, коли він помічає в тексті велику кількість однакових аббревіатур і не знає, яку з них обрати.

У медичному дискурсі, наприклад, переважають аббревіатури, які однаково написані та обидві підходять для перекладу. Але не слід поспішати обирати будь-яку з них, бо це не завжди призводить читача до повного розуміння.

В історії лінгвістики є поняття «словотвірне гніздо». Воно розтлумачується як найважча складова дериваційної системи, що містить в собі словотворчі ланцюги та парадигми, метою яких є здійснення синтагматичних і парадигматичних зв'язків слів [22]. З синтагматичного боку, вищезазначене поняття означає поєднання словотворчих ланцюгів, а з парадигматичного – поєднання словотворчих парадигм.

За допомогою іменникових кластерів словотвірне гніздо формує шлях до знаходження коренів окремої аббревіатури. Іншими словами, відбувається процес вербокративної деривації, яка передбачає наявність процесів і результатів, що реалізуються завдяки зміні морфологічної структури, відповідальної за утворення нових лексичних одиниць [36, 51].

Абревіатура *RA* слугує прикладом для підтвердження тієї інформації, яка надана вище. Фактично, це складноскорочене слово має два варіанти розшифрування і, відповідно, перекладу. Воно стосується медицини та може використовуватися в тексті у значенні *rheumatoid arthritis* – ревматоїдний артрит або *rheumatoid arthritis antibodies* – антитіла при ревматоїдному артриті [26]. Інтерпретація першої аббревіатури вказує на те, що вона постає у багатозначному гнізді як головна, тобто містить широкий спектр інформації, що сприяє правильному й точному розумінню; а другої – на те, що її функція є другорядною та своєрідною, використовується у більш вузькому контексті.

Аби не марнувати час і не думати над тим, яким чином передати сенс скорочення з однієї мови іншою, слід ознайомитися з деякими правилами. За відомим лінгвістом Б.А. Гончаровим [12], складноскорочені слова потрібно розшифровувати за допомогою таких методів, як:

- аналіз контексту.

Відповідно до цього методу, спочатку перекладач має ознайомитися з цілим текстом, зрозуміти, про що йде мова і здійснити його аналіз для того, щоб встановити точне значення скорочення, яке є полісемантичним. За лінгвістичними нормами, воно повинно супроводжуватися розшифруванням при першому згадуванні у тексті будь-якого стилю. Але так буває не завжди. Саме через це перекладач повинен, насамперед, дізнатися зміст тексту і визначити, до якої галузі він належить. Зрозумівши цю істину, він зможе правильно розшифрувати аббревіатуру. Наприклад, *he previously coached in Division II for Angelo State and McMurry University in Division III (both in Texas) and for the ABA (American Basketball Association's) South Carolina Warriors* [44, с. 227]. Ми бачимо, що це речення належить до спортивного

дискурсу і має аббревіатуру та її розшифрування поруч: *ABA – American Basketball Association's*, що українською перекладається як *Американська баскетбольна асоціація*.

Контекст є ключовою ланкою, котра вирішує яким чином подолати труднощі, пов'язані з розшифруванням. Це так звана нитка Аріадни, що виведе перекладача на правильний шлях у будь-якому випадку.

- робота зі словниками та іншими додатковими матеріалами.

Цей метод передбачає кропітку роботу зі словниками та іншими додатковими матеріалами через те, що скорочення швидко втрачають свою актуальність; тобто, як ми зазначили в попередньому підрозділі, кожного року кількість скорочень зростає і на заміну старим скороченням приходять нові. Філологи часто не встигають занести до словників скорочення-неологізми, через що можуть виникнути проблеми при їхньому перекладі.

Використовуючи словники та інші джерела слід брати до уваги такі факти:

- одномовні словники не є ефективними через те, що містять лише розшифрування аббревіатур і це часто призводить до грубих помилок у процесі перекладу з англійської мови на українську та навпаки;
- перекладні/багатомовні словники (англо-український і навпаки) – запорука якісного перекладу. Саме тут можна знайти іноземний варіант скорочення, його відповідник і переклад українською. У попередньому підрозділі ми зазначали деякі назви словників такого типу;
- контекст – надійний засіб встановити, до якої галузі належить скорочення. Тут ми бачимо, що перший метод тісно пов'язаний з другим. Відштовхуючись від цього, треба підкреслити, що перекладач може використовувати термінологічні словники, тобто ті, які належать до різних дискурсів. Наприклад, словник медичних, військових, хімічних скорочень [44, с.228].

Візьмемо до уваги таке речення: *the company provides medical services including neuro and spinal surgery, and offers health courses like first aid CPR in Nigeria and the US. Компанія надає медичні послуги, включаючи нейрохірургію та хірургію хребта, а також пропонує курси лікування, такі як надання першої допомоги – СЛР в Нігерії та США [44].*

Ми бачимо, що даний текст належить до медичного дискурсу. На це вказують такі фрази, як: *medical services, neuro and spinal surgery, first aid*, а далі – аббревіатура *CPR*. Як же недосвідченому перекладачеві зрозуміти її розшифрування? На нашу думку, дуже легко. Він ознайомився з текстом, виділив ключові слова і зрозумів сенс речення. Саме фраза *first aid* вказує на те, що *CPR (СЛР)* – це *серцево-легенева реанімація (Cardiopulmonary Resuscitation)*, тобто невідкладна медична допомога, що має на меті відновлення життєдіяльності організму [44].

Крім того, важливо знати, що у словниках аббревіатур та скорочень подається граматична категорія роду, числа і, навіть, закінчення відмінку при змінній формі. Виглядає це так: *gm – abbrev., n.(noun), gram(s)*.

- аналіз структури скорочень.

Відомо, що деякі скорочення передбачають наявність крапок, скісних рисок, дефісів. Крапка – не дуже значуща складова скорочення. Якщо перекладач забуде поставити крапку у скороченні, це не зіграє ролі для його значення, але продемонструє професійну недбалість (*cabinet – cab*). Для того, щоб цього уникнути, він повинен ознайомитися з правописом українських і англійських скорочень (знати у яких випадках ставиться крапка, а у яких ні). Ми маємо на увазі саме скорочення, не аббревіатури/не складноскорочені слова. При написанні останніх крапка ставиться рідко, а саме при згадуванні скорочень-латинізмів: *etc. – et cetera – and so on* [44, с.229].

Що стосується складноскорочених слів зі змістом інших вищезазначених знаків: для того, щоб не припустити помилок при їхньому розшифруванні, перекладач повинен бути обізнаним у функціях цих знаків:

- 1) **дефіс**. Цей орфографічний знак вказує на межі слів та словосполучень в нескороченій формі. Наприклад, *e-data, non-compliant, e-mail, V-day*.
 - 2) **круглі дужки**. Даний розділовий знак надає додаткову інформацію до основної частини: *VIF – Virus Infectivity Factor – ФІВ – (фактор інфікованості вірусом)*.
 - 3) **скісна риска**. Зазначений розділовий знак виконує три функції:
 - вказує на частини слова (*C/C – Cancel Christmas – Різдво відміняється*);
 - заміняє прийменники та сполучники (*U/S - unserviceable - непридатний для експлуатації*);
 - надає додаткову інформацію до основної частини (*DCS/0 – Deputy Chief of Staff, Operations - заступник начальника штабу з оперативних питань*) [44, с.229].
- використання аналогій.

Даний метод вживається як додатковий, тому що являє собою приблизне значення скорочення. Багато хто вважає, що метод аналізу контексту і метод використання аналогій схожі, але це не так, бо перший є важливим для розуміння тексту, а другий – для аналізу структури речень і словосполучень [44, с.229].

Дізнавшись про те, яку функцію виконує кожен метод, слід додати, що стосовно розшифрування існують ще деякі нюанси. Про них треба пам'ятати і полягають вони у таких факторах:

- 1) складноскорочені слова не завжди пишуться з великої літери. Особливо це стосується листів, які надсилаються електронною поштою, веб-сайтів, тобто текстів, що знаходяться в Інтернеті;
- 2) деякі аббревіатури не читаються згідно з правилами розшифрування. Наприклад, США вимовляється як «се-ше-а», а розшифровується – «ес-ше-а».

Проаналізувавши методи розшифрування англомовних скорочень важливо зазначити, що вони тісно пов'язані між собою і мають важливе значення для перекладу складноскорочених одиниць. Без правильного розшифрування немає гарного перекладу. Головне – зрозуміти контекст і ознайомитися з правилами вживання розділових знаків при написанні скорочень.

РОЗДІЛ 2

СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ СКОРОЧЕНЬ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ У РІЗНИХ ТИПАХ ДИСКУРСУ

2.1 Способи перекладу англійських скорочень українською мовою

Перекладацька діяльність є досить цікавою та різноманітною. Її сенс полягає у володінні лінгвістом певним набором знань, умінь та навичок, що спрямованні на досягнення професійних цілей.

Тема нашої кваліфікаційної роботи присвячена скороченням. Саме через це ми встановили, що головною метою перекладача стосовно цих одиниць слід вважати максимально правильну передачу їхнього значення з англійської мови українською.

Безумовно, усі знають, що в лінгвістиці існує багато типів дискурсу. Нідерландський мовознавець та колишній професор Амстердамського університету Т. А. Ван Дейк [49] є засновником методу дискурсивного аналізу, який полягає у дослідженні лінгвальних та екстролінгвальних чинників і встановленні взаємозв'язку між ними. Нагадаємо, що перші розглядаються як мовні, а другі – як позамовні [49, 153].

Сфери діяльності складаються з технічної, авіаційної, політичної, фінансової, екологічної, медичної і т. д. Типи дискурсу відповідають назвам зазначених сфер. Якщо, наприклад, текст належить до політичної галузі, то ми, відповідно, будемо працювати з перекладом аббревіатур політичного характеру.

Для адекватного перекладу скорочень з англійської мови українською і навпаки використовуються певні способи. В. І. Карабан [66] визначив, які саме:

- переклад відповідною аббревіатурою;
- переклад відповідною повною формою;
- описовий переклад (експлікація);

- транскодування (транслітерація і транскрипція);
- калькування.

Відповідь на питання, який спосіб краще обрати, залежить від виду скорочення та ступеня складності тексту, а головне – від ситуації. Зараз ми перевіримо це за допомогою поєднання теорії та практики.

Перший спосіб – *переклад відповідною аббревіатурою* використовується у тому випадку, якщо в українській мові існує еквівалент зі структурною моделлю, яка подібна до оригіналу. Візьмемо аббревіатуру, наприклад, політичного характеру: *PACE – Parliamentary Assembly of the Council of Europe – ПАРЄ – Парламентська Асамблея Ради Європи*. Ми бачимо, що в мові оригіналу і в мові перекладу вона складається з чотирьох літер. Стосовно розшифрування необхідно зазначити, що варіант мови оригіналу та варіант мови перекладу співпадають також. Прийменник *of* в англійському реченні відповідає за передачу відношення, яке виражається за допомогою непрямого відмінка в українському.

Зараз проаналізуємо речення з екологічного дискурсу: *the Red List was established by the IUCN in one thousand nine hundred sixty-third year to preserve species of rare plants and animals, as well as to consolidate their status* [65]. У вічі відразу ж впадає значення *Red List*, яке вказує на те, що текст належить до природничої галузі. Далі звернемо увагу на аббревіатуру *IUCN*. Не кожен знає, як розшифрувати та перекласти цю аббревіатуру. У такому разі слід почати з перекладу інших слів.

Ми розуміємо, що йдеться про базу даних, до якої занесені рідкісні види тварин і рослин та їхній статус, тобто про Червоний список. Дивлячись на аббревіатуру можна зрозуміти, що вона забезпечує нас додатковою інформацією про цей список. Нам відомо, що існує одне-єдине поняття Червоного Списку, а це означає те, що воно стосується якоїсь великої компанії чи організації, яка пов'язана із захистом навколишнього середовища. Отже, за першою літерою можна здогадатись, що першим словом є *International*, а за останньою – *Nature*. Далі ми легко дізнаємося, що

U позначає *Union*, а *C* – *Conservation*, після чого надаємо повний переклад речення і досліджуємо, що *IUCN* – *International Union for Conservation of Nature* перекладається відповідно: *червоний список був створений МСОП (Міжнародним союзом охорони природи) в одна тисяча дев'ятсот шістдесят третьому році для збереження видів рідкісних рослин і тварин, а також для закріплення їхнього статусу* [65].

Ми пам'ятаємо, що при наявності у реченні невідомих слів переклад починається з тих, які ми знаємо. Взагалі, аналіз потрібно виконувати з кінця, що посприяє більш детальному розумінню сенсу, у чому ми впевнилися завдяки цьому реченню.

Якщо перекладачеві зовсім складно досягти своєї мети, необхідно розділити одне речення на дві частини. Наприклад, першу частину вищезгаданого речення можна почати зі слів «червоний список...», а другу – «його мета полягала у...» і зазначити потрібні складові.

Другий спосіб, тобто *переклад відповідною повною формою* використовується тоді, коли українська мова не містить відповідника до певної аббревіатури і фахівцеві слід звертатися до словників для того, щоб знайти повний варіант перекладу. Після надання повного перекладу українською мовою, у дужках треба подати скорочений варіант, тобто аббревіатуру англійською мовою, щоб читачі могли легко зорієнтуватися, що українською було перекладено саме цю чи іншу аббревіатуру: *a significant contribution to the development of relations between the countries was made by IPBES, which published special posters and articles. Значний внесок у розвиток взаємовідносин між країнами був зроблений Міжурядовою науково-політичною платформою з питань охорони біорізноманіття та екосистемних послуг (IPBES), яка опублікувала спеціальні плакати і статті* [65].

При перекладі вищезазначеного речення ми дослідили, що англійська аббревіатура *IPBES* українською звучить як *Міжурядова науково-політична платформа з питань охорони біорізноманіття та*

екосистемних послуг. Важливо сказати, що під час нашого дослідження ми знайшли корисний сайт <https://www.abbreviations.com/> [57] і дізналися розшифрування цієї аббревіатури англійською: *IPBES - Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services*.

Наше дослідження показало, що *описовий переклад або експлікація* найчастіше використовується при перекладі технологічних аббревіатур. Напевно, це пов'язано з тим, що сучасний світ характеризується постійним розвитком інноваційних технологій, і аббревіатури-неологізми не встигають увійти до активного вжитку. Саме цей факт змушує перекладача розшифрувати аббревіатуру шляхом додавання у мову оригіналу такого значення, яке найкраще описує її. Після цього вказане значення перекладається українською мовою і ми можемо переконатися у цьому на прикладі такого речення: *now many people are absorbed in VR (Virtual Reality) and, as the educator says, small children can earn money on their own by creating various dolls, pets, houses. — Зараз багато людей захоплюються віртуальною реальністю і, як каже вихователь, маленькі діти можуть самостійно заробляти гроші, створюючи різних ляльок, домашніх тварин, будинки* [48].

Візьмемо ще таке речення для більш детального пояснення: *UP (Usage Profiles) contain lines in which you must specify your name, surname, patronymic, city, and date of birth. — Профілі керування містять рядки, де ви повинні вказати своє ім'я, прізвище, по батькові, місто та дату народження* [48]. Таким чином, у двох згаданих реченнях ми бачимо аббревіатури, їх розшифрування та переклад: *VR – Virtual Reality – віртуальна реальність*. За допомогою експлікації, ми легко розуміємо що *Virtual Reality* – це світ, який існує поза межами реальності, тобто уявний. Саме прикметник *virtual* допомагає нам правильно описати простір, створений технічними засобами. Те ж саме можна сказати про термін *UP – Usage Profiles*. До слова «профілі» ми ставимо питання: *які?* І після цього отримуємо відповідь – *керування*.

Наступний спосіб – **транскодування** використовується за відсутності у мові перекладу відповідника певної аббревіатури. Наслідком цього є те, що перекладач не може підібрати слово, яке б могло правильно передати її сенс. Взагалі, існує два основних види транскодування і в ході нашого спостереження ми розглянемо, як за їх допомогою здійснюється переклад аббревіатур.

Почнемо з першого виду – **транслітерації**. Цей вид застосовують з метою копіювання аббревіатури засобами українського алфавіту: *he made an **electroencephalogram (EEG)**, with which doctors noticed severe brain damage and sent him to a witch doctor.* – Він зробив **електроенцефалограму (EEG)**, за допомогою якої лікарі помітили неабияке пошкодження мозку і направили його до знахарки. У цьому реченні ми маємо аббревіатуру *EEG* і бачимо, що вона перекладається без якихось змін українською мовою – *EEG* [14]. Те ж саме стосується і повного перекладу: порівнюючи кожен літеру англійського слова ***electroencephalogram*** з літерами українського слова ***електроенцефалограма*** можна сказати, що вони повністю співпадають. Зайвих літер при перекладі цих двох слів нами не виявлено.

Також слід звернути увагу на те, як за допомогою транслітерації перекладаються графічні скорочення. Для цього ми порівняємо оригінал і переклад такого речення: *here we see **fluctuations (Fig. 1)** and are aware of the use of such quantities as **V(volume)**, **kOhm (kilo-ohm)**, **Hz (hertz)**.* – Тут ми бачимо коливання (рис. 1) і знаємо про використання таких величин як *V* (об'єм), *кОм* (кілоом), *Гц* (герц). [2, с.20].

Такі ініціалізми, як *Fig. 1*, *V*, *kOhm*, *Hz* дають нам зрозуміти, що речення належить до фізичного дискурсу. Дивлячись на ці аббревіатури, ми усвідомлюємо, що їхня структура повністю співпадає як в англійському, так і в українському реченні. Слід зазначити, що ми помітили логічну заміну літери *h* в мові оригіналу у скороченні *Hz* на букву *z* — *Гц* в мові перекладу, а також її вилучення – *kOhm* — *кОм*.

А зараз переходимо до другого виду – *транскрипції*. За Карабаном [20], транскрипція — це відтворення звукової форми іншомовного слова. Її основною перевагою є максимальна стислість. Давайте розглянемо це на прикладі такого речення: *CNN has reported that a two-page synopsis of Mr Steele's dossier was only presented to Barack Obama and Mr Trump after US intelligence agencies checked the ex-MI6 man's credentials and found him and his sources "credible enough to include some of the information"*. Тут ми бачимо аббревіатуру *CNN*, яка є назвою телевізійного каналу *Cable News Network*, і нашою метою є правильна передача цієї аббревіатури за допомогою звукової системи. — Телеканал «**Сі-Ен-Ен**» повідомив, що двохсторінковий короткий огляд досьє пана Стіла був представлений Баракі Обамі і пану Трампу після того, як американські розвідувальні служби перевірили професійну кваліфікацію колишнього агента МІ-6 і винайшли його та джерела, що йому належать «досить достовірними, щоб включити деяку частину інформації в огляд» [39, с.33]. При перекладі ми спостерігаємо, що англійська аббревіатура *CNN* в українському варіанті виглядає як *Сі-Ен-Ен*, тобто можна бути впевненим, що читачі запам'ятають правопис назви цього каналу в двох мовах.

Останній спосіб — калькування є належним при перекладі лише тих аббревіатур, які займають певне місце у лексичній системі мови перекладу і не спричиняють труднощі для розуміння спеціалістів. Давайте переконаємось у цьому розглянувши таке речення: *every office worker should have a **personal computer (PC)** and all important data should be stored in it, as well as archives, photographs, documents, all sorts of programs, since without all this they will not receive a high salary* [38, с.47]. У нас є аббревіатура *PC*, а перед нею розшифрування — *a personal computer*. Ми розуміємо, що аббревіатура утворилася за допомогою основних складових словосполучення і тому при перекладі ми застосуємо калькування, як для повного словосполучення, так і для аббревіатури: *Персональний комп'ютер (ПК) повинен бути у кожного працівника офісу і в ньому повинні зберігатися усі важливі дані, а також*

архіви, фотографії, документи, різноманітні програми, бо без усього цього вони не отримують високу зарплату. [38, с.47].

Тож, у цьому підрозділі ми дослідили такі способи перекладу англійських аббревіатур українською мовою як: 1) *переклад відповідною аббревіатурою*; 2) *переклад відповідною повною формою*; 3) *описовий переклад (експлікація)*; 4) *транскодування (транслітерація і транскрипція)*; 5) *калькування*. За допомогою речень з різних дискурсів ми зрозуміли, у якому випадку використовувати той чи інший спосіб перекладу, і що вибір також залежить від детального аналізу тексту.

2.2 Труднощі перекладу скорочень з англійської мови українською

Під час нашого дослідження ми вже ознайомилися з деякими труднощами, що виникають при перекладі скорочених лексичних одиниць з англійської мови українською, але існують ще й інші, більш проблемні моменти, на які слід звернути увагу. Можливо, це буде звучати несподівано, але до них належить антонімія, синонімія, жаргонізми, евфемізми та багато інших мовних явищ, котрі ми будемо розглядати.

Взагалі, питання щодо адекватного перекладу скорочень завжди вважається актуальним об'єктом дослідження. Через прагнення вдосконалити мову нестандартними шляхами, носії англійської можуть змінювати лексичні одиниці таким чином, що під час перекладу спеціалістові доводиться хапатися за голову.

Зрозуміло, що іноземці визнають свою мову найкращою, докладають зусиль, щоб вона розвивалася, але не замислюються над тим, що при перекладі українською мовою це може викликати труднощі. У роботі відомого лінгвіста А. Д. Кукаріної є слова, які підкреслюють неоднозначність складноскорочених слів: «Двійники, але не брати, ... в силу об'єктивних закономірностей, а іноді і випадково, у нашій мові з'являються скорочення рівнозвучні, але різнозначні, і як іноді важко розмежувати поняття, яке у

лінгвістиці називається омонімією, від явища полісемії» [26]. Так, у нашій роботі ми вже згадували такі явища як омонімія та полісемія, але зараз ми розберемося у них більш детально.

Спочатку зробимо акцент на тому, що існує *внутрішньогалузева омонімія* скорочених лексичних одиниць та *міжгалузева*. Перша являє собою процес, у якому однаковий набір літер має цілком різні значення в певній галузі. Друга — процес, у якому однаковий набір літер має цілком різні значення у багатьох галузях [26]. Якщо виражатися простіше, то назви кажуть самі за себе: внутрішньогалузева — та, яка функціонує в одній галузі; міжгалузева — в різних.

Прикладом до внутрішньогалузевої омонімії виступають складноскорочені слова *FA* та *GH*. *FA* застосовується у військовій науці та перекладається як «польова артилерія» (*Field Artillery*), «повітряна пригода» (*Fly Adventure*), «польова армія» (*Field Army*), «надбавка на утримання сім'ї» (*Family Allowance*) [18, 73]. *GH* — у медицині та перекладається як «центральна лікарня» (*General Hospital*), «всесвітня охорона здоров'я» (*Global Health*), «вагітність» (*Gestational Hypertension*) [18, 74].

До міжгалузевої омонімії віднесемо, наприклад, аббревіатуру *DL*. В економіці вона розшифровується як *Direct Loan* (прямий кредит), у діловодстві — *Driver's license* (водійське посвідчення), у політиці — *Democratic Left* (Демократична партія лівих) [10, 183].

Стосовно того, яких заходів слід вжити для досягнення адекватного перекладу скорочених лексичних одиниць необхідно сказати, що провідну роль у цьому відіграє знов-таки контекст. Перекладачеві необхідно уважно вивчити особливості кожної галузі, аби своєчасно зорієнтуватися при передачі сенсу англomовного скорочення українською мовою. До цих особливостей, як правило, належить:

- термінологія (без певного набору термінів ми не зрозуміємо, що являє собою та чи інша галузь);

- синтаксична структура (завдяки їй ми зможемо ознайомитися зі структурою кожного речення та словосполучення).
- заголовок (саме він вказує на те, про що йдеться в тексті і його ми перекладаємо в останню чергу).

Зараз ми переконуємося у цьому завдяки перекладу абревіатур - омофонів *Ser* та *SER*. Нагадаємо, що омофони, а також омографи та омоформи належать до групи неповних омонімів. Так як ми взяли за приклад саме омофони, на всяк випадок, слід наголосити на тому, що це мовне явище позначає слова, які вимовляються однаково, але відрізняються за написанням (*Роман – роман*) [24].

Для того, щоб краще пояснити те, яку роль вищезазначені особливості відіграють у перекладі скорочень-омофонів (*Ser* та *SER*), ми утворили невеликі зв'язні речення: *For their experiments, scientists use Ser. It is known that it belongs to the group of monoaminomonocarboxylic acids*. Через те що ми поки не знаємо, як розшифровується абревіатура *Ser*, звернемо увагу на інші слова. За допомогою методу аналізу контексту ми виділяємо терміни *experiments* та *monoaminomonocarboxylic acids* і бачимо, що вони належать до хімічної галузі: йдеться про якийсь експеримент вчених, у якому використовуються моноаміномонокарбонові кислоти. Це полегшує наше завдання, і ми приступаємо до пошуку назв тих кислот, які належать до групи моноаміномонокарбонових. Серед них ми знаходимо повну назву *Serine* та, відповідно, переклад – *Серін* [18, 76].

Звичайно, не всі читачі знають про таку амінокислоту і наше завдання – зробити так, щоб вони зрозуміли її значення. Для цього ми збираємося вдатися до способу експлікації, який ми розглядали у попередньому підрозділі, бо саме він допоможе нам детально описати поняття. У мові перекладу це буде виглядати так: під час своїх досліджень вчені використовують Серін, амінокислоту, що формує білки (експлікація). Відомо, що вона належить до групи моноаміномонокарбонових кислот.

Виконавши завдання, ми помітили граматичну особливість, яка зазначалася нами у першому розділі, і стосується вона категорії роду. За звучанням Серін нібито належить до чоловічого роду, але насправді – до жіночого, тому що це амінокислота (вона).

А тепер звернемося до *SER*. Ця аббревіатура складається з трьох компонентів і вважається ініціальною. За допомогою сайту <https://www.acronymfinder.com> [58] ми дізналися, що вона має багато значень, наприклад: *Search Engine Result* (результати пошукової системи), *Society for Epidemiologic Research* (Товариство епідеміологічних досліджень), *South Eastern Railway* (Південно - Східна залізниця) і т. д. Ми бачимо, що перша стосується технічної галузі, друга – медичної, а третя – це назва залізниці. В українській мові є еквіваленти цих аббревіатур зі структурною моделлю, яка подібна до оригіналу, і тому їхній переклад здійснюється за допомогою способу відповідної аббревіатури.

Цікавим є те, що аббревіатури *Ser* та *SER* – міжгалузеві омоніми (омофони), але якщо казати окремо про *SER*, можна зрозуміти, що вона полісемічна. Зауважимо: омонімія відрізняється від полісемії тим, що перша стосується слів, які вимовляються однаково (у випадку з омографами пишуться однаково, а читаються ні), але не пов'язані семантично; полісемія, у свою чергу, стосується одного слова, яке має багато значень [18, 77].

Також корисним прикладом стане аббревіатура *FIFA*. Вона вважається полісемічною, і, склавши два речення, ми поміркуємо, яким способом її перекладати. Перше з них належить до спортивного дискурсу: *FIFA has decided that the next game will take place on August 26, 2022*. Ми, безсумнівно, чули про таку аббревіатуру з телебачення і знаємо, що вона має відношення до футболу. Її розшифровку французького походження – *Fédération Internationale de Football Association* – легко знайти в Інтернеті, а перекладається вона способом транслітерації: *ФІФА (Міжнародна асоціація футболу)*. До речі, слід звернути увагу на те, що, коли ми подаємо повний варіант розшифровки або перекладу в круглих дужках, діє метод аналізу

структури речень, який має на меті правильне використання розділових знаків.

Друге речення звучить так: *the schematic diagram of the module is full described thanks to FIFA, which controls the sensors*. Завдання щодо розшифровки та перекладу аббревіатури в цьому реченні трішки складніше, ніж у попередньому, але не варто впадати у відчай. Ми завжди можемо скористатися вивченими нами методами та способами. Отже, цього разу нам знов допоможе метод аналізу контексту і метод роботи зі словниками та іншими додатковими матеріалами. З речення зрозуміло: мова йде про електроніку, на що вказують таке слово й словосполучення: *the schematic diagram, the sensors*. Це полегшує роботу, але як перекласти та розшифрувати FIFA? Вона відіграє важливу роль, бо принципова схема модуля з тексту описується саме завдяки їй. У свою чергу, ми ретельно шукаємо потрібний словник та додаткові джерела і знаходимо сайт <https://useenglishwords.com/> [60], де багато розшифрувань належної аббревіатури та прикладів до кожного з них. Ми обираємо те значення, яке нам найбільш підходить – *Force Integration Functional Area(s)* і успішно перекладаємо його способом відповідної аббревіатури: *ФЗСІ (Функціональна Зона Сили Інтеграції)*. Повний варіант речення українською звучить так – *принципова схема модуля повністю описана завдяки ФЗСІ (Функціональній Зоні Сили Інтеграції), яка керує датчиками*.

А зараз саме час переходити до скорочень-синонімів та скорочень-антонімів. Слід підкреслити, що «антоніми, так само, як омоніми і синоніми, тісно пов'язані з явищем багатозначності; виступаючи у різних значеннях, одні й ті ж слова можуть входити у різні антонімічні пари» [26]. Давайте переконаємося у цьому за допомогою такого складноскороченого слова як *LOLA*. Спочатку складемо речення з цією аббревіатурою. Причому вони будуть пов'язані між собою за змістом – *some respectable person said, "LOLA, because life is short." In turn, the second added, "LOLA, and you can die at any moment."* Аби детально розібратися в особливості зазначеної аббревіатури ми

зробили так, що перша частина тексту передає оптимістичний настрій, а друга – песимістичний.

Фрази *some respectable person, life is short, you can die at any moment* натякають перекладачеві на те, що у реченнях закладена мотивація до чогось. Але до чого саме?

Повтор однієї і тієї ж аббревіатури дійсно вводить спеціалістів в глухий кут, навіть досвідчених. Трудність викликає те, що вона звучить і пишеться однаково. Через це можна подумати: вона має один сенс. Але якщо уважно вчитатися в кожне слово, а саме у вищезазначені фрази, нескладно здогадатися, що це дві різні аббревіатури, протилежні, антонімічні.

Якщо ми вирішили, що перше речення виражає щось гарне, а друге – навпаки, то нам, знов-таки, слід звернутися до словників або додаткових матеріалів. Відкривши сайт <https://www.acronymfinder.com> [58], ми вводимо аббревіатуру *LOLA* і отримуємо багато її значень. Серед них ми бачимо двох, завдяки яким можливо розшифрувати складноскорочене слово в першому реченні – *Laughing Out Loud Again* та *Laugh Out Loud Always*. На нашу думку, другий варіант кращий за перший і перекладається так: *смійтеся завжди голосно!* Він і справді мотивує читачів до вміння радіти кожній хвилині свого життя. Що стосується другої аббревіатури, то її розшифровку знайти дуже легко – *Lamentation Overwhelms Life Alki*, що українською означає: *горе занепащує життя поступово*. Вона налаштовує людей на те, аби ті не відчаювалися дарма, бо через це їхнє життя зруйнується. Ось як звучить переклад двох речень разом: *якась поважна людина сказала: "ЛОЛА (смійтеся завжди голосно), бо життя коротке". У свою чергу, друга додала: "ЛОЛА (плач занепащує життя поступово), тому ти можеш померти в будь-який момент"*. Зауважимо: дві антонімічні аббревіатури українською передаються способом транслітерації.

Говорячи про аббревіатури-синоніми, перш за все слід зазначити, що вони дуже схожі за значенням, тобто внутрішньо, а не зовні. Якщо, наприклад, ми побачимо в одному або в окремих текстах два

складноскорочених слова, які мають різне написання, то не знаючи їхнього значення встигнемо подумати, що це антоніми.

Візьмемо до уваги такі синонімічні пари як *SIP (Strategic Investment Program)* та *LCP (Long-term Contribution Plan)* [47]. Ми дізналися, що перша аббревіатура найчастіше вживається в Австралійському уряді, де переговори проводяться англійською мовою. Щодо вживання другої чіткої інформації немає, але можна вважати, що нею дозволяється користуватися під час спілкування. Вона є близькою за значенням до першої. У цьому немає сумнівів, бо слово *strategic (стратегічний)* є синонімом до слова *long-term (довгостроковий)*, *investment* та *contribution* позначають вкладення, *program* та *plan* також подібні.

Якщо ці два синоніми зустрічаються в одному тексті, то їхню подібність визначити не важко, а якщо в різних, то ситуація ускладнюється. Наприклад, *the SIP (Strategic Investment Program) was developed by the National Trust of the United Kingdom to improve the country's financial situation.* Стратегічна Інвестиційна Програма була складена співробітниками Національного трасту Великобританії з метою покращення фінансового стану в країні. *That is they try to help their citizens by increasing their salaries.* Тобто вони намагаються допомогти своїм громадянам шляхом збільшення їхньої зарплати. *This LCP (Long-term Contribution Plan) came into force on December 22, 2000.* Цей план довгострокових внесків почав діяти 22 грудня 2000 року.

Звернемо увагу, що ці речення, знов-таки, складені нами. Ми розуміємо, що вони належать до галузі економіки. Через подібність значень синонімічних аббревіатур, їх слід розшифрувати методом використання аналогій. Як було нами зазначено, він є важливим для аналізу структури речень і словосполучень. Ми уважно розглядаємо основні складові речення: головні та другорядні члени, аби переконатися, що зазначені аббревіатури дійсно близькі за значенням. Звичайно, метод контексту та метод використання словників можна використовувати також, але вони не завжди

допомагають. Справа в тому, що обидві аббревіатури мають багато тлумачень навіть в економічному контексті. Наприклад, *SIP* ще розшифровується як *Standard Initial Provisioning* (Стандартне початкове забезпечення), *Statistical Inference Package* (Пакет статистичного аналізу). Перекладач може обрати неправильний варіант, що призведе речення зовсім до іншого сенсу.

У даному випадку особливу увагу необхідно приділити третьому реченню, а саме слову «*this*», яке вважається вказівним займенником. Він відіграє значну роль, бо пов'язує усі речення між собою, що не дає втратити сенс. У першому реченні говориться про інвестиційну програму, друге речення є уточнювальним, а третє, як би, знов повертає нас до першого, до того об'єкта, про який йшлося спочатку (*SIP*), тільки за допомогою іншої скороченої лексичної одиниці (*LCP*). Отже, ми довели, що ці аббревіатури є синонімами.

Бувають випадки, коли синонімічними виступають складноскорочені слова, що мають схоже написання, і це полегшує роботу перекладача. До таких належать: *TX* (*therapy*), *Tx* (*treatment*). Тобто, їхня близькість полягає не лише в однаковому значенні, а ще й у зовнішній формі. Зауважимо, що синонімами до них можна вважати трикомпонентну аббревіатуру *MED* (*Medication*) та однокомпонентну *C* (*cure*) [26]. Також сюди треба віднести *MV* та *m.v.*, що перекладаються як *ринкова ціна* (*market value*) [41, 124].

Необхідно підкреслити, що існують і міжмовні синоніми-аббревіатури. Древньогрецьке слово *erythrocyte* англійською звучить як *RBC* (*red blood cell*), латинське словосполучення *Pancreatite Aigue* (*PA*) як *Acute Pancreatitis* (*AP*) — гострий панкреатит [26]. У таких ситуаціях важливо звертатися до словників не тільки паперових, але й до електронних. Спершу наполегливо радимо скористатися програмою «*Google Translate*». Після введення іншомовного терміну у спеціальне вікно, система автоматично видає назву мови, від якої він походить. Далі перекладач мусить знайти це слово на <https://www.acronymfinder.com/> [58] задля того, аби дізнатися, чи існує до нього аббревіатура (мал. 2.1).

What does Pilote Automatique stand for?

Your abbreviation search returned 1 meanings

The screenshot shows the search results for 'Pilote Automatique' on the acronymfinder.com website. At the top, there are buttons for 'Like 0' and 'Share', and a 'Link/Page Citation' link. Below this is a 'Category Filters' section with tabs for 'All definitions (1)', 'Information Technology (0)', 'Military & Government (0)', 'Science & Medicine (0)', 'Organizations, Schools, etc. (1)', 'Business & Finance (0)', and 'Slang, Chat & Pop culture (0)'. The 'Sort results' are set to 'alphabetical | rank?'. The main results table has columns for 'Rank Abbr.' and 'Meaning'. One result is shown: '☆☆☆☆ PA Pilote Automatique (French: Autopilot)'. A magnifying glass icon is visible in the bottom right corner of the results area.

Мал. 2.1 Приклад роботи з сайтом *acronymfinder.com*

Ми бачимо внизу малюнка, що один з термінів (*Pilote Automatique*) походить з французької мови і може скорочуватися (*PA*). Нам легко перекласти його повну та скорочену форму англійською (*Automatic Pilot (AP)*) і, звичайно, українською (*автопілот*).

Рухаємося далі до аббревіатур – жаргонізмів. Як стверджує тренер та консультант в сфері нейрон - лінгвістичного програмування (НЛП) Роберт Ділтс [50], кожне слово викликає певний ефект. Одне допомагає правильно зрозуміти сенс прочитаного, а інше, навпаки, у мові перекладу спотворює все, що хотів сказати автор. Зокрема, це можна сказати про сленг, а також про евфемізми.

Нам відомо, що *жаргон* або *сленг* — це стиль мовлення, який властивий певному суспільному прошарку (підліткам) або представникам конкретних професій і відрізняється від стандартної мови змістом емоційно-забарвленої лексики [15]. Наприклад, *вісун* (злочин, який важко розкрити), *краш* — людина, до якої хтось відчуває симпатію [15]. Виявляється, таке мовне явище може виступати і в ролі аббревіатур. Для прикладу візьмемо складноскорочене слово медичного характеру: *vitamin A* – *aminazine* (*вітамін А* – *аміназин*)[26].

Ми пам'ятаємо, що вивчали класифікацію аббревіатур Юрія Зацного [19], до якої входять складні аббревіатури, що поєднують літеру одного слова з іншим словом. Те саме можна сказати про наш приклад. Літера А має розшифровку *аміназин*, що визначається як *vitamin*.

Відомо, що поняття «*Інтернет-сленг*» було введено американським вченим в галузі інформатики Рафаелем Фінкелем [51]. Він створив новий різновид мови під назвою «*Jargon File*». Першими аббревіатурами, які увійшли до нього стали *ROFL*, *OMG*, *LOL*. Розшифровуються вони відповідно – *rolling on the floor laughing* (валяюся на підлозі від сміху), *oh my God* (О Боже мій), *lots of laugh* (багато сміху) [51]. Зазначивши це, можемо приступати до процесу перекладу речень з аббревіатури-жаргонізмами.

У нас є такі сленгові Інтернет-аббревіатури: *M8*, *O RLY*, *DFTT*. Перед нами завдання – утворити з цими складноскороченими одиницями зв'язний текст. Результатом цього є діалог, який відбувається між двома співрозмовниками на сайті знайомств:

- *Hi. I'm looking for my friend here. You look a lot like him. Maybe it's you?*
- *Who are you? DIKU?*
- *As I said, I am looking for my friend. But I don't quite understand what you are writing.*
- *Am I your M8? You are sure?*
- *What does it mean?*
- *DFTT.*
- *What a horror !!! Are you kidding me!*
- *No. I speak to you normally. I repeat for you: DFTT!*
- *You are laughing at me! Goodbye.*
- *Why not save time and write BFN?*
- *I will no longer write to you at all!*

Two minutes later:

- *Wait! I looked at your photo! It can't be ... it's you, O RLY? You are my best M8 whom I have not seen for a long time!*

Цей провокаційний діалог ми склали з метою підкреслення того, що скорочення дійсно допомагають зберегти час та демонстрації, що вони часто викликають труднощі та непорозуміння між особами. Задля вирішення проблеми, яка описана у діалозі слід запропонувати другому співбесіднику подавати у дужках розшифровку аббревіатур, бо не всі є завзятими користувачами Інтернету, які одразу розуміють те, що написано. Ми вже знаємо, що *DIKU* розшифровується «*Do I know you?*» (*Чи знаю я тебе?*), *M8* – *Mate* (*товариш*), *DFTT* – *Don't feed the trolls* (*Не годуйте тролів/не жартуйте*), *BFN* – *Bye for now* (*До побачення*), *O RLY* – *Oh really?* (*Справді?*) [51]. У свою чергу, перший співбесідник може знайти в Інтернеті значення усіх цих аббревіатур, бо вони є популярними.

Переходимо до евфемізмів (мовних одиниць, які заміняють вульгарні, неприємні слова) [15]. Продемонструємо одразу з ними приклад: *doctors performed a C-sec on this girl, and the other became pregnant with IVF*. З першого погляду видно, що речення належить до медичного дискурсу, але дві невідомі аббревіатури спричиняють дискомфорт. Ми відкриваємо електронний словник медичних аббревіатур <https://www.medicinenet.com/> [59] та шукаємо розшифрування до них. Перша *C-sec* (*складна*) – це *Caesarean section* і перекладається вона експлікацією – *Кесарів розтин*. Друга перекладається тим самим способом (*ЕКО* – *екстракорпоральне запліднення*) і розшифровується як *in vitro fertilisation* [59].

Отже, ми розглянули аббревіатури, пов'язані з такими мовними явищами як омонімія, антонімія, синонімія, жаргонізми та евфемізми. Задля пошуку кращого шляху їхнього розшифрування та перекладу ми використовували електронні словники, склали речення та діалог. Нами виявлено, що особливо важко перекладати аббревіатури - омоніми, - синоніми, - антоніми, і зумовлено це тим, що їхні тлумачення схильні до близькості та протилежності, а також є багатозначними.

2.3 Шляхи перекладу англійських скорочень терміносистеми «освіта» українською мовою

Терміносистема освіти потребує особливої уваги. З молодших курсів навчання ми пам'ятаємо, як перекладали назви різних наукових ступенів, закладів освіти, звань і т.д. Це займало багато часу і вимагало максимальної концентрації на тому, яким чином їх слід передати українською мовою.

За Е. Ф. Скороходько [37], термінологічні скорочення вважаються загальноновживаними стислими синонімічними варіантами типових понять, які фахівці розуміють без пояснень. Аббревіатури саме освітньої галузі характеризуються різноманітністю структури та вважаються національно специфічними[37,117].

Наразі почнемо з розгляду шляхів перекладу скорочених назв закладів освіти. Існують омонімічні аббревіатури двох університетів – *OU*. Перша з них розшифровується як *Open University (Відкритий університет)*, а друга – *Oxford University (Оксфордський університет)*. Вони, як бачимо, внутрішньогалузеві і розшифровуються за допомогою методу «аналіз контексту». Не важко здогадатися, про які саме університети йдеться у реченнях: *OU is considered the most famous and oldest in the UK. The university that provides the minimum admission requirements is called OU.* За Great Britain у першому реченні можна зрозуміти, що аббревіатура стосується Оксфордського університету, а за *minimum admission requirements* – Відкритого (той, який надає мінімальні умови для вступу) [4, 201]. Перекладаються вони *шляхом відповідної повної форми*. Таким чином слід перекладати й аббревіатуру *PGCE*, що пояснюється як *Post Graduate Certificate of Education (післядипломний сертифікат вчителя)* [4, 201].

Говорячи про переклад вчених звань необхідно зазначити цікавий факт: для того, щоб запобігти використанню омонімів дозволяється ставити цифри. Іншими словами, це робиться для розмежування однакових аббревіатур. Наприклад, *MSW I* та *MSW II*. Відповідно, перша звучить українською як

магістр соціального обслуговування, а друга – магістр соціального забезпечення [4, 202]. Застосовуючи метод роботи зі словниками ми дізналися, що соціальне обслуговування складається з дій, які виконуються певними організаціями задля благ населення. Соціальне забезпечення, у свою чергу, передбачає надання матеріальної допомоги [4]. Контекст підкаже, який саме варіант обрати і, як ми бачимо, переклад аббревіатури знов здійснюється шляхом відповідної повної форми, бо українська мова не має прямого відповідника до неї.

Далі переходимо до перекладу одиниць системи оцінювання. Використання таких літер як *A, B, C, D, E, F* в якості оцінок під час навчання у вищому навчальному закладі дає нам зрозуміти, що вони перекладаються описово, тобто засобом експлікації, а саме: *відмінно, добре, задовільно, незадовільно*. Іноді для кращого розуміння до них додається пояснення у вигляді цифр – *5, 4, 4-, 3, 2*. Якщо враховувати американські варіанти, то, наприклад, *P* позначає «зараховано» (від слова *pass*), а *N* – «не зараховано» (від *no-pass*).

Тепер згадаємо складноскорочені слова змішаного типу, які стосуються освітньої та іншої галузі водночас. До них відносяться *J-1 visa, M-visa, F-1 visa* [28]. Перекладаються вони таким чином: *віза класу J-1* (оформлюється для поїздки у США з метою участі у програмі студентського обміну), *віза категорії M* (отримують ті, хто збирається здобути професійну освіту), *віза класу F1* (видається студентам для навчання) [28]. Виходячи з цього, ми бачимо, що вони перекладаються завдяки *розширенню*, тобто способом, який передбачає розкриття значення в повній мірі.

Важливо знати, що для галузі освіти також притаманна синонімічність аббревіатур. Підтвердженням цього є слово *education*. Воно має ряд синонімів: *learning, training, study, instruction* і т.д. Кажучи про зв'язок усіх цих слів з аббревіатурами, доречно навести такий приклад як *VET*. Звертаючись до нашого сайту-помічника <https://www.acronymfinder.com/> [58] ми знайшли потрібний варіант розшифрування – *Vocational Education and Training*, що

перекладається як «*професійна освіта і підготовка*». Виявляється, в українській мові є переклад самої аббревіатури – *ПОП*. Це дає нам зрозуміти, що тут використано спосіб «*переклад відповідною аббревіатурою*». Якщо утворити з нею речення: *VET of students consists of consolidating the skills acquired during the school*, можна побачити, що її український варіант змінюється, перетворюється на *ПНП*. Звичайно, *VET* можна перекладати і першим варіантом, але слово «навчання» замість «освіта» у цьому випадку підходить найкраще.

Необхідно зазначити, що в англійській мові існує аббревіатура, яка в українській з'явилася шляхом перенесення – *TOEFL*. Перекладається вона як іспит з англійської мови як іноземної, а розшифровується – *Testing of English as a Foreign Language* [46, 70].

Проаналізувавши шляхи передачі англійських складноскорочених одиниць терміносистеми «освіта» українською ми зрозуміли, що їхній переклад та розшифрування не складає великих труднощів, бо вони часто використовуються в мові і вважаються стандартними. Аби не припустити помилок, важливо у будь-якому випадку слідкувати за контекстом.

РОЗДІЛ 3

СКЛАДНОСКОРОЧЕНІ СЛОВА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ НАВИЧОК У СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

3.1 Формування у студентів думки щодо необхідності використання скорочень у мовному середовищі на основі наочного матеріалу

Розвиток перекладацьких навичок у студентів є досить важким процесом і кропіткою працею. Майбутні перекладачі повинні знати, яким чином гарно побудувати речення та стисло передати матеріал з однієї мови іншою. Саме скорочення є допоміжним засобом для якісного викладу інформації, який слід використовувати правильно, бо він значно впливає на успіхи в перекладацькій діяльності.

Для того, щоб правильно оволодіти матеріалом за темою «Складноскорочені слова та їх використання», студентам необхідно вивчити теорію, яка згодом закріплюється на практиці. Практика здійснюється безпосередньо на основі дидактичного матеріалу. Він повинен містити ті завдання, які вселяють думку про те, що скорочення – невід’ємна складова англійського та українського словотвору.

Важливим прикладом наочного матеріалу щодо складноскорочених одиниць є граматичні таблиці. Вони допомагають майбутнім перекладачам розвинути образну (зорову та слухову), а також словесно-логічну пам’ять. Зараз ми розглянемо таблицю, що знайдено на сайті <https://englishprime.ua/uk/> [71] і яка покращує не лише пам’ять і уяву, але й граматичні навички (мал. 3.1).

Вона демонструє те, яким чином скорочується повна форма дієслова «to be». У багатьох випадках зручно використовувати саме скорочений

варіант через економію місця та поваги до мовного етикету. Як свідчить наш власний досвід, до цих випадків належать листи до когось.

Frequently Used Contractions					
Long Form	Contraction	Long Form	Contraction	Long Form	Contraction
Are not	Aren't	I will	I'll	We are	We're
Cannot	Can't	I would	I'd	We have	We've
Could have	Could've	It is	It's	We will	We'll
Could not	Couldn't	She has	She's	Were not	Weren't
Do not	Don't	She is	She's	Will not	Won't
He has	He's	She will	She'll	Would have	Would've
He is	He's	Should have	Should've	Would not	Wouldn't
He will	He'll	Should not	Shouldn't	You are	You're
He would	He'd	They are	They're	You have	You've
I am	I'm	They have	They've	You will	You'll
I had	I'd	They will	They'll	You would	You'd

Мал.3.1 Скорочення дієслова «to be»

На першому курсі навчання викладач англійської мови перевіряв наші знання базуючись на завданні «*writing a personal letter*». Майже кожен рядок наших листів містив скорочення, які занесені до вищезгаданої таблиці. Для кращого пояснення складемо фрагмент листа другові:

Hi Tom,

how're you?

I'd like to share with you my plans for entering the university, where I'll study with my friend. She's a wonderful person.

При утворенні тексту ми використали метод «Аналіз структури скорочень». Нам потрібно вказати на цей факт через те, що у кожному реченні є апостроф, який встановлює межі слів при скороченні. Наш лист вважається неформальним і тому під час його написання дозволяється використовувати скорочені форми на відміну від формального (офіційного), де всі форми пишуться повністю (мал. 3.2):

Нижчезазначений лист опубліковано за посиланням <https://ua.be-english.com.ua/> [72]. Ми беремо його та перший лист за взірці з метою запропонувати представляти їх студентам на заняттях. Вони повинні починати ознайомлюватися з особливостями скорочених одиниць, починаючи з елементарного.

Stanford
University

northsouthuniversity.edu
7 Holden Ln., Madison, NJ
+0812 0672 9090
info@northsouth.com

February 28, 2019

Tamara Schwartz
510 22nd Ave E
Stanford, CA

Dear Ms. Schwartz,

We are pleased to inform you that you have been accepted at the Stanford University starting January 2020.

After reviewing your application and all the supporting documents, we have determined that you are exactly the kind of student that we are looking for.

Attached to this letter you will find a full admissions package, along with specific information on how to accept this offer. We ask that you respond within 4 weeks.

We hope to hear from you soon.

Sincerely,

Gabriel Evans
Head of Admissions

Мал. 3.2 Приклад офіційного листа з написанням повного варіанту «to be»

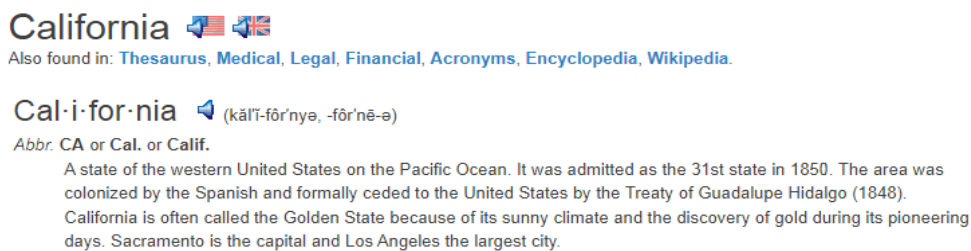
На наш погляд, викладач спочатку зобов'язаний сам переглянути матеріал для того, аби виявити скорочення, які є маловідомими і поміркувати, яким чином їх запровадити у навчальний процес так, щоб студенти запам'ятали раз і назавжди. Якщо звернути увагу на формальний лист знову, то на його початку можна знайти аббревіатури *AVE E, CA, LA, NJ* (останні у правому верхньому кутку), графічне скорочення *22nd*. У такому випадку ми радимо викладачеві приносити на заняття роздрукований матеріал за типом таблиці, що зображена нижче (мал. 3.3) і запозичена з сайту <https://www.abbreviationfinder.org/ru/> [57] та прикріплювати його на дошці. Це допоможе майбутнім перекладачам швидко запам'ятати правопис та значення складноскорочених одиниць.

AVE	Avenue
AVE	Average
AVE	Audio Video Entertainment

Мал. 3.3 Багатозначність акроніму AVE

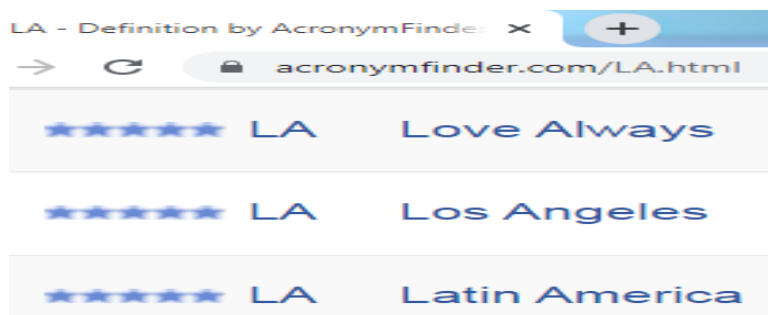
На малюнку три розшифровки акроніму *AVE*. Видно, що для написання листа підходить саме перша, але викладач повинен переконатися у тому, що студенти зможуть використовувати правильно також інші. Для цього ми пропонуємо дати їм завдання утворити речення з цією багатозначною аббревіатурою (у нашому випадку перше — з назвою вулиці, друге — стосовно фізичного контексту, третє — технічного). Також важливо зазначити, що поруч зі скороченням *AVE* у формальному листі є літера *E*, яка позначає сторону світу, а тут — напрямок вулиці: *East*.

Стосовно *CA* необхідно сказати, що в листі його розшифровують як *California* (мал. 3.4). У пошуку цієї аббревіатури нам допоміг сайт <https://useenglishwords.com/> [60].

Мал. 3.4 Скорочення назв штатів

Треба підкреслити той факт, що викладач повинен докласти зусиль, аби навчити студентів обирати у словнику те скорочення, яке більш підходить за контекстом. Ми наполегливо рекомендуємо йому використовувати для організації ефективного навчального процесу сайт <https://www.acronymfinder.com/> [58], де можна знайти правильне розшифрування багатьох скорочень, а саме наших *LA* та *NJ* (мал. 3.5):

Мал. 3.5 Пошук належного розшифрування аббревіатури *LA*

Завдяки цьому сайту студенти розуміють, що *NJ* розшифровується як *New Jersey*, а *LA* — *Los Angeles*. Взагалі, вони легко зможуть розпізнати, до якої галузі належить те чи інше скорочення, дивлячись на його повний варіант.

Графічне скорочення 22nd змушує нас зацентруватися на лексичних одиницях, що постійно знаходяться у побуті. До них належать дні тижня та назви місяців. На відміну від українців, англійці завжди намагаються скорочувати їх при оформленні всіляких документів, тим самим демонструючи свою перевагу до уникнення інформаційного перевантаження (мал. 3.6) [64]:

Jan., Feb., Mar., Apr., Aug., Sept., Oct., Nov., Dec.		назви місяців
Mon., Tues., Wed., Thurs., Fri., Sat., Sun.		назви днів тижня

Мал. 3.6 Скорочені варіанти назв місяців та назв днів тижня

Студентам буде корисно повторити цей матеріал, тому що багато хто з них буде працювати, наприклад, перекладачем у шлюбному агентстві на американському сайті, де іноземці під час листування поважають лаконічність. Зауважимо, що назви таких місяців як *May*, *June*, *July* не скорочуються.

Як було зазначено нами у мовознавчому розділі, кожного року в англійській мові зростає кількість абревіатур і навіть досвідченим перекладачам не завжди вдається ретельно ознайомитися з їхньою структурою та запам'ятати розшифрування і переклад. Аби покращити знання юних філологів та довести до їхнього відома, які саме одиниці з'явилися, викладач може роздати кожному студентові перелік скорочень-

неологізмів, бажано у кольоровому вигляді (мал. 3.7), щоб вони відчули прагнення викладача допомогти їм та отримали стійку зацікавленість у навчальному процесі.

Мал. 3.7 Скорочення, які використовуються під час листування

Це зображення з сайту <https://angliiskii.net/> [70] демонструє мовленнєву культуру сучасної молоді. У наш час мало хто детально розписує інформацію, особливо у Всесвітній мережі. На наш погляд, студентам сподобається такий підхід до навчання з боку викладача і, як наслідок, сформує у них поняття про те, що вони зобов'язані поважати власний час та інших.

Невід'ємною умовою при вивченні скорочених лексичних одиниць є знання про те, що частини англійської мови також можуть змінювати форму. Як правило, це описується на початку словників і має назву «Умовні скорочення» (мал. 3.8). Ознайомлення зі скороченими назвами частин мови покращить сприйняття англійської морфології.

Ще однією функцією умовних скорочень є те, що при роботі зі словниками у студентів не виникає потреби звертатися за допомогою до

Інтернету та інших додаткових джерел, аби знайти повне розшифрування назви частини мови. Підтвердженням цього є «Сучасний англо-український словник» [68]:

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ	
Англійські	
<i>a, adj</i> — adjective — прикметник	<i>poss.</i> (pronoun) — possessive — присвійний (займенник)
<i>adv</i> — adverb — прислівник	<i>p. p.</i> — past participle — дієприкметник минулого часу
<i>adv. phr.</i> — adverbial phrase — адвербіальний вираз	<i>predic.</i> — predicative — предикативне вживання (в ролі присудка)
<i>attr.</i> — attributive — атрибутивне вживання (в ролі прикметника)	<i>pref.</i> — prefix — префікс
<i>aux.</i> — auxiliary — допоміжне (дієслово)	<i>pres. perf.</i> — present perfect — теперішній довершений час
<i>conj.</i> — conjunction — сполучник	<i>pres. p.</i> — present participle — дієприкметник теперішнього часу
<i>conj.</i> — сполучний	<i>pron</i> — pronoun — займенник
<i>demonstr.</i> — (pronoun) demonstrative — вказівний (займенник)	<i>prep</i> — preposition — прийменник
<i>etc.</i> — і так далі	<i>refl.</i> — reflexive — зворотній
<i>imp.</i> — imperative — наказовий (спосіб)	<i>rel.</i> — (pronoun) relative — відносний (займенник)
<i>indef.</i> (pronoun) — indefinite — неозначення (займенник)	<i>sing.</i> — singular — одина
<i>inf.</i> — infinitive — неозначена форма дієслова	<i>sl.</i> — slang — сленг
<i>int.</i> — interjection — вигук	<i>smb.</i> — somebody — хтось
<i>inter.</i> — (pronoun) interrogative — питальний (займенник)	<i>smth.</i> — something — щось
<i>n</i> — noun — іменник	<i>surf.</i> — suffix — суфікс
<i>num.</i> — numeral — числівник	<i>v</i> — verb — дієслово
<i>pass.</i> — passive — пасивний (стан)	<i>vbl.</i> — verbal — віддієслівний
<i>perf.</i> — perfect — перфект	<i>vi</i> — verb intransitive — неперехідні значення дієслова
<i>pers.</i> — (pronoun) personal — особовий (займенник)	<i>v impers.</i> — impersonal verb — безособове дієслово
<i>phr. v.</i> — phrasal verb — фразове дієслово	<i>vt</i> — verb transitive — перехідні значення дієслова
<i>pl.</i> — plural — множина	

Мал. 3.8 Перелік умовних скорочень

Наприкінці відзначимо, що головна ідея цього підрозділу полягає у наданні порад викладачам щодо ефективної організації занять з теми «Скорочення». Вони повинні належним чином пояснити студентам, що наочний матеріал допоможе їм якісно оволодіти матеріалом, розвинути перекладацькі навички та зберегти свій час, а контекст, у свою чергу, краще зрозуміти, як розшифровується та чи інша скорочена одиниця.

3.2 Система вправ для студентів на переклад англійських абревіатур українською мовою

Питання щодо створення корисної системи вправ на переклад складноскорочених слів з англійської мови українською має важливе значення для сучасних викладачів та студентів. Викладачі англійської мови повинні запропонувати та аргументувати таку систему вправ, яка сприятиме результативності засвоєння навчального матеріалу студентами.

Завдяки такій дисципліні, як «Теорія та практика перекладу», що вивчається нами протягом тривалого часу, ми завжди можемо скористатися вправами, які були розроблені В.І. Карабаном [20], В.К. Шпаком [45] та іншими мовознавцями. У цьому підрозділі ми розглянемо деякі з цих вправ.

Хотілося б зазначити, що викладач має проконтролювати процес вивчення напам'ять студентами аббревіатур, що належать до різних галузей. Для цього він має підібрати для них спеціальні терміни.

Ми взяли для прикладу фізичні терміни (мал. 3.9), для повного оволодіння якими було поставлено таке завдання: *знайдіть повні відповідники англо-американським аббревіатурам одиниць вимірювання та їхні українські еквіваленти.* (Бахов І. С., 17.10.2021)

A	decibel	гц (герц)
AU	deciliter	год. (година)
bbl	decimeter	к.с. (кінська сила)
BTU	dram	гектолітр
bu	Deadweight tonnage	гектар
C	Electromotive force	генрі
cal	Electron volt	реєстрова вантажопідйомність бруто
cd	ferad	гран (одиниця маси)
cg	Degree Fahrenheit	галон
cl	foot	грам
cm	gram(me)	фут
dB	gallon	градус Фаренгейта
dl	grain	фарад
dm	Gross registered tonnage	електрон вольт
dr	henry	ерс (електрорушійна сила)
DWT	hectare	дедвейт (повна вантажопідйомність)
emf	hectoliter	драм
eV	horsepower	дециметр
F	hour	децилітр
F	centimeter	децибел
ft	hertz	сантиметр
g	ampere/angstrom/acre	сантилітр
gal	astronomical unit	сантиграм
gr	barrel	кандела
GRT	British thermal unit	калорія
H	bushel	Ампер/ангстрем/акр

Мал. 3.9 Перелік фізичних термінів

Безсумнівно, така вправа розвиває увагу та зорову пам'ять студентів, дозволяючи їм одразу закріпити у свідомості аббревіатуру, її розшифрування та переклад. Ми рекомендуємо вправу такого типу для використання у перекладацькій практиці.

Перейдемо до розгляду наступної вправи (мал. 3.10), яка була розроблена В.І. Карабаном [20]. Завдання до неї звучить так: *порівняйте*

англійські аббревіатури та українські відповідники і визначте способи їхнього перекладу.

AP (American Patent) – патент США, ANS (American National Standard) – Американський національний стандарт, AMIGOSAT – «Амігосат» (супутникова система зв'язку латиноамериканських країн), COSPAR (Committee for Space Research) – Комітет з космічних досліджень, КОСПАР, ARCS (aft reaction control subsystem) – хвостова РСУ, CODATA (Committee on Data for Science and Technology) – Комітет із збирання даних у галузі науки і техніки, ВН (Brinell hardness) – твердість за Брінеллом, COBOL (common business-oriented language) – (мова) Кобол, ВПУ (basic processing unit) – центральний процесор, ЦП;

Мал. 3.10 Вправа на визначення способів перекладу аббревіатур

Ми розуміємо, що під час виконання цієї вправи нам слід застосувати способи перекладу аббревіатур, які було описано нами у попередньому підрозділі. Наприклад, для аббревіатури AP ми оберемо такий спосіб перекладу як калькування, для AMIGOSAT — експлікацію і т.д.

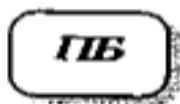
Тепер ознайомимось із вправою, яка потребує використання словників (мал. 3.11): *перекладіть наступні складні терміни з аббревіатурами, використовуючи спеціальні словники.*

IFF aerial, class-D amplifier, RAM analysis, 3-D animation, MPD arcjet, CCD array, UV astronomy, CPU board, V-bottom body, PET bottle, EHV cable, PIE cave, SECAM decoder, CRT display, AV-1 engine, V-channel FET, D flip-flop, CNC programming format, AVIO gate, API gravity, EVA handhold, LED indicator, NC job, Q-spoiled laser, PPM level, B/H loop, F-center maser, GTO mass, DNC network, HEO observatory, LC oscillator, non-FMS part, LIFO queue, T/D ratio, X-Y recorder, deep UV region, GEO satellite, ENG shoot, L-D heat transfer, FM tuner, B wind.

Мал. 3.11 Вправа на використання словників

Автором цієї вправи також є В. І. Карабан [20]. Очевидно, що в цьому випадку ми маємо скористатися тими словниками, які зазначали у першому розділі — *The American Heritage Dictionary of the English Language* [63] та *Allen's Dictionary of Abbreviations and Symbols by Edward Frank Allen* [54].

Зараз ми надамо вправу, розроблену В. К. Шпаком [45], на переклад речень, які містять аббревіатури (мал. 3.12).

1. The city is divided into four quadrants — designated Northwest, Northeast, Southwest, and Southeast — with the Capitol building as the center. Thus nearly every Washington address includes the abbreviations NW, NE, SW, or SE following the house or building number and the street name.

2. Britain is a member of some 120 international organizations, including EC, UN, NATO and the Commonwealth.

3. ICI is the fourth largest chemical company in the world and one of Britain's largest exporting companies.

Мал. 3.12 Вправа на переклад речень з абрєвіатурами

Ми бачимо, що тут ми також маємо поміркувати над тим, який спосіб перекладу абрєвіатури краще застосувати. Головне пам'ятати про те, що нашою метою при перекладі є збереження сенсу речення.

Наступним кроком стане вправа на розшифрування та переклад англійською окремих складноскорочених лексичних одиниць та вправа на утворення речень з ними (мал. 3.13). Звернемо увагу, що зазначені одиниці носять громадсько-політичний характер і тому під час роботи майбутнім філологам слід шукати у словнику те значення, яке належить до цієї галузі[25].

Вправа 1. Розшифруйте абрєвіатури та акроніми, перекладіть їх у повній та/або скороченій формі:

МВФ, СНД, НАТО, ООН, ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ, ОБСЄ, ОПЕК, ЮСІА, ВОЗ, МЗС, МВС, СЕАТО, ОВП, НАСА, МОП, МОК, МОЖ, МБР, МБРР, ФБР, ЦРУ, СС, ІРА.

Вправа 2. Складіть 10 речень з використанням акронімів та абрєвіатур з Вправи 1 і перекладіть їх англійською мовою.

3.13 Вправи на розшифрування, переклад та утворення речень зі скороченими одиницями громадсько-політичного напрямку

Терміново необхідно наголосити: викладач мусить завжди перевіряти, чи знають студенти, до якої сфери належить той чи інший термін у поставленому завданні. Для досягнення цієї мети перед виконанням йому слід продивитися все разом зі студентами і запитати, який характер, на їхню думку, носить конкретне поняття.

Особливе значення під час виконання вправ, пов'язаних з абрєвіатурами має тренування усного перекладу, тобто викладач повинен зачитувати англійський варіант скорочення, а студентам слід перекладати їх на слух. У навчальному плані викладача повинна бути вказана кількість годин та занять, що відводяться на практичну підготовку майбутніх філологів; а ще велику роль відіграє література, яка для цього застосовується (мал. 3.14). Це дуже гарно продемонстровано у силабусі кандидата філологічних наук Сороки Т.В. [67, 64]:

Перелік питань/завдань, що виносяться на обговорення/опрацювання	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
Лекція (2год.): 1. Види абрєвіації в англійській та українській мовах. 2. Скорочення та абрєвіатури, що вживаються в діловій мові.	1. Биконя О.П. Ділові усні та писемні переговори англійською мовою [Текст] : навч. посібник. – Київ : Центр учб. л-ри, 2006. – 486 с. 2. Тарнопольський О.Б., Кожушко С.П. Ділові Проекти. Підручник для студентів вищих навчальних закладів економічного профілю. – Вінниця: Нова книга, 2007. – 328с. 3. Ковганюк С.П. Практика перекладу. (З досвіду перекладача). – К.: Дніпро, 1968. – 275 с. 4. Ніколенко А.Г. Соціальні аспекти мовлення. – Вінниця, НОВА КНИГА, 2005. – 256 с.
Практичне заняття (2 год.): 1. Особливості перекладу скорочень та абрєвіатур в англійській діловій мові. 2. Абрєвіатури у складі назв компаній та способи їх транскрибування. 3. Особливості перекладу фондів та фондаций; переклад електронних листів та факсів.	1. Биконя О.П. Ділові усні та писемні переговори англійською мовою [Текст] : навч. посібник. – Київ : Центр учб. л-ри, 2006. – 486 с. 2. Тарнопольський О.Б., Кожушко С.П. Ділові Проекти. Підручник для студентів вищих навчальних закладів економічного профілю. – Вінниця: Нова книга, 2007. – 328с. 3. Ковганюк С.П. Практика перекладу. (З досвіду перекладача). – К.: Дніпро, 1968. – 275 с. 4. Ніколенко А.Г. Соціальні аспекти мовлення. – Вінниця, НОВА КНИГА, 2005. – 256 с.
Завдання для самостійної роботи: Скласти конспект відповідей на питання практичного заняття, опрацювавши список рекомендованої літератури, виконати письмові завдання; термін виконання: не пізніше ніж за тиждень до завершення теоретичного навчання; додаткові вимоги: відсутність плагіату, усне опитування щодо знання змісту конспектованого матеріалу. Підготувати реферат на обрану тему: 1. Теоретичні засади вивчення словникового складу ділового англійського мовлення. 2. Жанрово-стилістичні особливості перекладу ділового мовлення.	1. Биконя О.П. Ділові усні та писемні переговори англійською мовою [Текст] : навч. посібник. – Київ : Центр учб. л-ри, 2006. – 486 с. 2. Тарнопольський О.Б., Кожушко С.П. Ділові Проекти. Підручник для студентів вищих навчальних закладів економічного профілю. – Вінниця: Нова книга, 2007. – 328с. 3. Ковганюк С.П. Практика перекладу. (З досвіду перекладача). – К.: Дніпро, 1968. – 275 с. 4. Ніколенко А.Г. Соціальні аспекти мовлення. – Вінниця, НОВА КНИГА, 2005. – 256 с.

Мал. 3.14 Навчальний план за темою «Труднощі перекладу скорочень та абрєвіатур в англійській діловій мові»

Звернемо увагу, що студентів потрібно проінформувати про існування в англійській мові латинських скорочень, як це зробив Зацний Ю. А. [19]. Вони повинні виписати у зошит скорочення латинського походження і виділити кольоровими ручками їхнє розшифрування та переклад (мал. 3.15).

- > *a.m.* – *ante meridiem* – *in the morning* (вранці);
- > *p.m.* – *post meridiem* – *in the afternoon* (ввечері);
- > *etc.* – *et cetera* – *and so on* (і так далі);
- > *e.g.* – *exempli gratia* – *for example* (наприклад);
- > *vs.* – *versus* – *against, compared to* (у порівнянні з);
- > *c./ca./cca.* – *circa* – *approximately* (приблизно);
- > *PS* – *Post scriptum* (після написаного).

Мал. 3.15 Розшифрування та переклад латинських скорочень

Отже, ми розглянули типи вправ, які допомагають майбутнім перекладачам ознайомлюватися з англійськими абревіатурами, їх розшифруванням та перекладом українською. Також нами було підкреслено, що вправи на пошук українських відповідників англійських абревіатур, на визначення способів перекладу абревіатур, на розшифрування абревіатур з використанням словників розвивають пам'ять та увагу студентів. Ми впевнені, що вищезазначені вправи слід виконувати для того, щоб студенти навчилися застосовувати належні способи перекладу та пояснювати свій вибір.

ВИСНОВКИ

Під час написання кваліфікаційної роботи ми дослідили історичні засади розвитку скорочених лексичних одиниць, здійснили теоретичне обґрунтування понять «аббревіатура» та «скорочення», знайшли різницю між ними за допомогою методу порівняння, розглянули їхні типи, які підтверджено прикладами. Нами встановлено, що мета скорочення полягає у вилученні однієї з частин основи слова, а мета аббревіатури — у формуванні поняття за допомогою поєднання початкових літер з різних слів. Внаслідок створення Юрієм Зацним класифікації аббревіатур нам вдалося ознайомитися з особливостями їхнього утворення. Виходячи з цього слід зазначити такі особливості як лексичні, фонетичні, орфографічні, морфологічні, граматичні. Кожна з них детально розглянута та описана нами за допомогою методу індукції.

У ході дослідження ми виокремили методи розшифрування англійських скорочень, до яких належать: 1) метод аналізу контексту; 2) метод роботи зі словниками та іншими додатковими джерелами; 3) метод аналізу структури скорочень; 4) метод використання аналогій. Завдяки цим методам ми можемо стверджувати, що без правильного розшифрування аббревіатури не має гарного перекладу. Використовуючи техніку зіставлення слід зазначити, що всі методи тісно пов'язані між собою. Головне — уважно читати речення для розуміння контексту та знати правила вживання розділових знаків при написанні складноскорочених слів.

Нами було охарактеризовано способи перекладу англійських аббревіатур, які передбачають: 1) переклад відповідною аббревіатурою; 2) переклад відповідною повною формою; 3) описовий переклад (експлікацію); 4) транскодування; 5) калькування. За допомогою методу спостереження ми дізналися, що на вибір вищезазначених способів впливає дискурс, до якого належать речення з аббревіатурами. Задля підтвердження цього нами було наведено приклади речень з таких дискурсів як екологічний,

політичний, технологічний, хімічний, медичний, фізичний, ЗМІ, освітній, спортивний.

У роботі ми надали викладачам рекомендації щодо вдосконалення навчального процесу зі студентами у вигляді таблиць, переліків скорочень певної галузі, звертаючись до словників The American Heritage Dictionary of the English Language та Allen's Dictionary of Abbreviations and Symbols by Edward Frank Alle, до сайту <https://www.acronymfinder.com/>. Для перевірки теорії на практиці ми запропонували вправи таких типів: 1) на співвіднесення аббревіатури з перекладом; 2) на визначення способів перекладу аббревіатур; 3) на використання словників; 4) на переклад речень, які містять аббревіатури. Відповідно до методу дедукції, ми усвідомили, що спочатку нам потрібно ознайомитися з аббревіатурою, зрозуміти, яким чином її розшифрувати і тільки після цього здійснювати переклад, використовуючи зазначені нами способи.

Отже, мету дослідження досягнуто, основні завдання відповідно до поставленої мети виконано.

Я, Юркова Анастасія Миколаївна, своїм підписом засвідчую, що моя кваліфікаційна робота «Англійські скорочення: мовний, перекладацький та дидактичний аспекти» виконана з дотриманням усіх вимог до наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, самостійно та індивідуально. При написанні роботи я дотримувалась принципів академічної доброчесності та несу відповідальність за порушення загальноприйнятих правил цитування.

Підпис: Юркова

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акмалдінова О. М. Практична грамати́ка англійської мови : навч. посібник. 5-е вид., стер. К. : НАУ, 2016. 148 с.
2. Акуленко В. В. Інтернаціональні елементи у словниковому складі мови. 2003. № 5. С. 20-25.
3. Бахов І. С. Формування професійної міжкультурної комунікації у майбутніх перекладачів. К.: «ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. 268 с.
4. Бебешко, В. Е. Переклад абрєвіацій як об'єкта лінгвістичного скорочення. Наука. Перші кроки: тези доп. XIV регіон. студент. наук.-техн. конф.: в 4 т. ДВНЗ «ПДТУ». Маріуполь, 2020. Т.3. С.201–202.
5. Бережна О. О. *Особливості перекладу неологізмів сфери інтернеткомунікації й комп'ютерних технологій*. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2015. № 19. том 2. С.142–144.
6. Бондаренко О. В. Особливості перекладу абрєвіатур, акронімів і скорочень. *Теоретичні й прикладні проблеми сучасної філології*. 2015. № 1. С. 76–83.
7. Верба Л. Г. Порівняльна лексикологія англійської та українських мов. Вінниця: Нова книга, 2003. 160 с.
8. Винник В. О. Принципи добору реєстру термінологічних словників. Історія, стан і перспективи розбудови української термінології. Київ: НМКВО. 1992. С. 15-20.
9. Вовк О. І. Формування англомовної граматичної компетенції у майбутніх учителів в умовах інтенсивного навчання. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. К: 2008. С.8.
10. Гармаш О. Л. *Збалансованність процесу поповнення словникового складу сучасної англійської мови*. Вісник Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Б.Хмельницького. Мелітополь, 2008. №1. С.183–191.

11. Глушук Н. М. Прагма-семантичні особливості аббревіцій у сучасній англійській мові. Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. № 3. *Філологічні науки. Мовознавство*. Ч.2. Луцьк, 2011. С. 87–92.
12. Гончаров Б. А. До питання про типологію та переклад скорочень в англomовній науково-технічній літературі. Теорія і практика перекладу. Київ, 2003 р. Вип. 17. с. 143–151.
13. Дзюбіна О. І. *Абревіатури в семантико-тематичних групах неологізмів сучасної англійської мови*. Наук. вісник ЧНУ 184 Ю.Федьковича. Сер.: германська філологія. 2014. Вип. 708–709. С. 57–60.
14. Дзюбіна О. І. Диференціальні ознаки неологізмів і okazіоналізмів. Мови професійної комунікації: лінгвокультурний, когнітивно-дискурсивний, перекладознавчий та методичний аспекти: матер. міжнар. наук.-практ. конфер. К. : Вид. Кафедра, НТУУ «КП», 2014. С. 105–106.
15. Дзюбіна О. *Скорочення як спосіб утворення неологізмів в сучасній англійській мові*. (на матеріалі англomовних інтернет-видань та форумів в молодіжних соціальних мережах). Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Вип. 3. Житомир, 2014. С. 309-312. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/VZhDU_2014_3_61.pdf (дата звернення: 14.10.2021).
16. Єнікєєва С. М. *Скорочення слова як механізм формотворення та словотворення в сучасній англійській мові*. Вісник Запорізького державного університету. Серія : Філологічні науки. Запоріжжя, 2006. №2. С. 11– 14.
17. Єнікєєва С.М. *Телескопія як основа утворення нових дериваційних засобів англійської мови*. Вісник Запорізького державного університету. Серія: Філологічні науки. Запоріжжя, 1998. №1. С. 46-48.
18. Запоточна Л. Аббревіація в системі сучасної кардіологічної термінологічної номінації. *Актуальні питання суспільних наук та історії медицини*. 2014. № 1. С. 71– 77.
19. Зацний Ю. А. Розвиток словникового складу англійської мови в

80-ті та 90-ті роки 20 ст. Київ, 2001. 32 с.

20. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанровостилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 2002. 564 с.

21. Ковальчук С. Цикл уроків з теми "Лінгвістика тексту" (9 клас). Українська мова і література в школі, 2004, N N1. С.31-34.

22. Ковтун О. В. Особливості перекладу аббревіатур та скорочень у галузі авіації. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Фаховий та художній переклад теорія, методологія, практика». Київ, 2011. С. 25–28.

23. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу. Theory and practice of translation: аспектний переклад. підручник. Вінниця: Нова книга, 2003. 448 с.

24. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства, підруч. 2.вид. К. Академія, 2005.

25. Кравець К. Ю. *Англомовні аббревіатури в контексті євроінтеграції України та способи їх перекладу українською мовою*. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки. 2016. Вип.2. С.61-64. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDUF_2016_2_14. (дата звернення: 14.10.2021).

26. Кукаріна А. Д. Способи перекладу аббревіатур в англомовному та україномовному медичному дискурсі: дисер., канд. філол. наук : спец. 10.02.16. Перекладознавство. Київ, 2017. 244 с.

27. Литвин А. А. *Аналогія як механізм формування інноваційної лексики англійської мови сфери спорту та туризму*. Серія "Філологічна" : збірник наукових праць. Острог : Видавництво Національного університету "Острозька академія", 2017. Вип. 64. Ч. 2. С. 13-16.

28. Махачашвілі Р. К. Лінгвофілософські параметри інновацій англійської мови в техносфері сучасного буття: [монографія]. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2008. 204 с.

29. Медвідь О. М. *Комп'ютерний сленг*. Вісник СумДУ. 2005. №6 (78).

с. 50 – 56.

30. Микульчик Р. Б. *Сучасні українські аббревіатури: перспективи і стан дослідження*. Вісн. Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Проблеми української термінології, 2005. № 538. С. 12-15.

31. Москалюк В. І. *Дидактична гра як ефективний метод підготовки фахівців соціальної сфери*. Вісник ЛДУ БЖД. Львів, 2016. №13. С.221–225.

32. Нікішина В. Особливості перекладу аббревіатур та інших скорочень. *Лінгвістика*. 2010. № 10. С. 137– 138.

33. Ніколаєва С. Ю. *Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. лінгв. ун-тів і фак. ін. мов вищ. навч. закладів*. К. : Ленвіт, 2013. 590 с.

34. Ніколаєва Т. М. *Перекладацькі аспекти сучасних англійських аббревіацій*. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2018. № 37. С. 107–110.

35. Орловська Л. К. *Формування граматичної компетенції на засадах інтегрованого навчання у майбутніх учителів англійської мови: дис. канд. пед. наук* : К., 2010. 301 с.

36. Перкатюк Й. М. Літерні аббревіатури, як новий тип слів у сучасній англійській мові. *Іноземна філологія*. Випуск 50. Республіканський міжвідомчий науковий збірник. Львів, 2002. С. 49-64.

37. Скороходько Е. Ф. Структура багатокomпонентних англomовних термінів. *Теоретична та прикладна лінгвістика* : Зб. наук. праць. К., 2004. Випуск 2. С. 116–127.

38. Скрєбкова М. Особливості перекладу аббревіатур та скорочень у англomовних комп'ютерних текстах. *Нова педагогічна думка*. 2016. № 1. С. 47– 49.

39. Стишов О. А. Нові аббревіатури в мові масмедіа кінця ХХ століття. *Мовознавство*. 2001. № 1. С. 33-40.

40. Ткачівська М. Р. Аббревіатури в художній літературі та стратегії їх перекладу. *Наукові записки*. Серія «Філологічна». 2013. Випуск 39. С.241–244.

41. Черноватий Л. М. Зміст стратегій калькування і трансформації у перекладознавчому аналізі. Актуальні проблеми філології і професійної підготовки фахівців у полікультурному просторі. Одеса : Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К.Д. Ушинського, 2016. С. 124–126.

42. Чумак Л. М. *Складноскорочені слова як особливий клас слів у сучасній англійській мові*. Вісник Житомирського державного університету. 2008. С. 212–215.

43. Шаповалова А. П. Аббревіація і акронімія в лінгвістиці. Київ : Слово, 2003. С. 24–25.

44. Шеремет Д. В. Методи відтворення англійських аббревіатур українською мовою. *Нова філологія*. 2011. № 44. С. 226–229.

45. Шпак В. К. Основи перекладу: граматичні та лексичні аспекти. К.: Знання, 2005. 310 с.

46. Шуневич Б. І. Українські еквіваленти англійських нетрадиційних, фразових і комбінованих аббревіатур. Вісн. Нац. ун-ту. «Львівська політехніка». *Проблеми української термінології*. 2006. № 559. С. 67-70.

47. Angus J. Kennedy Rough "Guide to the Internet Credits". Rough Guides Ltd, 2009. 512 p.

48. Bohil, C. J., Alicea, B., and Biocca, F. A. (2011). Virtual reality in neuroscience research and therapy. *Nat. Rev. Neurosci.* 12, 752–762. doi: 10.1038/nrn3122.

49. Dijk T. A. Strategies for understanding a coherent text. *New in foreign linguistics. Cognitive aspects of language*. М.: Progress, Issue. No. 23. P. 153-211

50. Dilts Robert. *Tricks of the tongue: The Magic of Conversational Belief Change*. Series: Effective training Publisher: Peter, 2008

51. Finkel R., Taylor R.H., Bolles R.C., Paul R. "Constructing and Debugging Manipulator Programs" Memo AIM-284, AI Lab, Stanford University, 2006.

52. Harris Z. Discourse analysis. *Language*. 2002. Vol. 28. № 1. P. 1-30; 474-494

СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ

53. Baudouin de Courtenay, Jan Niecisław, 1845-1929, 382 p.
54. Dictionary of Abbreviations and Symbols. Front Cover. Edward Frank Allen. Cassell, 1949. Abbreviations. 210 pages.
55. Feutry J. Manuel Tironien: Ou Recueil D'Abreviations Faciles Et Intelligibles De La Plus Grande Partie Des Mots De La Langue Francoise (1775)
56. Geddes MacGregor. Dictionary of Religion and Philosophy, 1991
57. URL: <https://www.abbreviations.com/> (дата звернення: 15.10.2021).
58. URL: <https://www.acronymfinder.com/> (дата звернення: 15.10.2021).
59. URL: <https://www.medicinenet.com/> (дата звернення: 15.10.2021).
60. URL: <https://useenglishwords.com/> (дата звернення: 15.10.2021).
61. Johann L. Walther. Lexicon Diplomaticum Abbreviationes Syllabarum et Vocum in Diplomatum et Codicibus a Seculo Octo a Sextum-Decimum Usque Occurrentes Exponens. Ayer Publishing, 1967
62. Modus legendi abbreviaturas in utroque jure. Leuven, Jan van Westfalen, ca. 1483.
63. The American Heritage Dictionary of the English Language, Fifth Edition: Fiftieth Anniversary Printing. hmhbooks.com. Houghton Mifflin Harcourt. Retrieved September 19, 2019.

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

64. Бахов І. С. Формування професійної міжкультурної комунікації у майбутніх перекладачів. К.: «ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. 268 с. (дата звернення: 17.10.2021).
65. Екологічний профіль Запорізької області. URL: http://www.zoda.gov.ua/files/WP_Article_File/original/000045/45149.pdf (дата звернення: 20.10.2021).
66. Карабан, В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та

жанровостилістичні проблеми. Вінниця: Нова книга, 2002. 564 с. (дата звернення: 06.11.2021).

67. Сорока Т. В. *Семантична структура англійських аксіономенів із середнім ступенем полісемії*. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія». Одеса, 2014. Вип. 11. Т. 2. С. 64–67.

68. Шевченко Л. І. Сучасний англо-український, українсько-англійський словник. Понад 100000 слів і словосполучень. К. : «Арій», 2013. 544 с.

69. Шпак В. К. Основи перекладу: граматичні та лексичні аспекти. К.: Знання, 2005. 310 с. (дата звернення: 06.11.2021).

70. URL: <https://angliiskii.net/> (дата звернення: 07.11.2021).

71. URL: <https://englishprime.ua/uk/> (дата звернення: 07.11.2021).

72. URL: <https://ua.be-english.com.ua/> (дата звернення: 07.11.2021).

SUMMARY

The master thesis focuses on the functioning of abbreviated lexical units in linguistics, translation, didactic aspects. It takes into account precisely such aspects, because it is worth demonstrating the development of abbreviations in the historical sense, their implementation in the language with the help of decoding methods and means of translation, conducting teacher's classes with students.

The purpose of the qualification work is to study the ways of translating English abbreviations into Ukrainian. Hence such tasks follow:

- 1) reflect the theoretical aspects of the concept of "shortening" and "abbreviation";
- 2) to single out types of shortening;
- 3) demonstrate examples of shortening compound words in English;
- 4) consider the methods of decoding and methods of translation of abbreviated units;
- 5) analyze the features of the translation of English abbreviations into Ukrainian;
- 6) offer exercises to translate abbreviations.

According to acronymfinder.com, as of 2020, there were about 7,238,756 abbreviations in the world. Of course, today this number has increased.

In our time, such scientists as O. V. Bondarenko, L. M. Chernovaty, V. I. Karaban, L. G. Verba, Y. A. Zatsny are engaged in the study of abbreviated lexical units. They make a lot of judgments about their development thanks to certain books and other material. For example, Y. A. Zatsny created a special classification, which is convenient to use when studying the features of the formation of abbreviated lexical units. There is the name of the type of abbreviation, an explanation for it, and an example. As a sample, we can use such a type as an initialism, that is an abbreviation, which is established from the first last letters: *the UK - the United Kingdom*. Also, regarding this classification, it is worth noting that Latinisms (*e.g. – exempli gratia – for example*) occupy a special place.

Not in all cases they are pronounced as Latin, they can be expressed by English equivalents.

In order to understand the structure of abbreviated lexical items, the above-mentioned scholars advise translators to read the history of their development. The study found that shortenings were attacked by purists who tried to cleanse their language of what they thought were unnecessary means. The purists also included the famous writer Jonathan Swift, who in his essay «Taller» noted that the shortening is gradually becoming a phenomenon of everyday life. The consequence of these events was that the German lexicographer Johann Walter and the French writer Emma Fautrier compiled the dictionaries of the *Lexicon Diplomaticum*, which recorded 459 abbreviations, and *Manuel tironien*, which contained 424 abbreviations. In this way, they saved shortenings from the attacks of purists.

In the next section, we considered the difference between the concepts of "shortening " and "abbreviation", as well as the peculiarities of the formation of abbreviated lexical units. It turns out that the shortening is a method of word formation, the purpose of which is to remove one of the parts of the base. That is, by properly getting rid of a certain part, you can form a new, easier to use and understand word. In turn, the abbreviation is the formation of one concept by combining the initial letters of different words. For example, *FYI - for your information*. Regarding the features, the work shows that there are:

- lexical;
- phonetic;
- orthographic;
- morphological;
- grammatical.

Starting with the parsing of the lexical feature, it is necessary to mention homonymy. For example, *BA* is most often used to mean *Bugger All*, which translates as "everything is just the opposite." However, it can still be deciphered as *Bachelor of Arts, Buenos Aires*. The context will help you choose which option.

The peculiarity of the abbreviation in morphological terms is that it does not have the properties that define the word as the main unit of language. In other words, the abbreviations do not contain the parts that make up the word structure: prefix, root, suffix. This suggests that they cannot be considered ordinary words.

Turning to the words of the Ukrainian linguist E. F. Skorokhodko, we can learn that the abbreviation has the same characteristics as the original token. That is, it plays a syntactic role and has the morphological features inherent in the original. An example is the word «*demonstrated*» that belongs to the past tense, which means that its abbreviated form will belong to it as well – «*demoed*». Based on this, it should be emphasized that abbreviations mostly act as a noun and therefore tend to adhere to the preservation of temporal signs.

The method of observation helps us in the study of all features and now it is important to emphasize the phonetic feature. In this case, the abbreviation is divided into two groups - lexical and graphic. The first in turn - on clipped / stump words (*flu - influenza*) and initial words / acronyms (*LOL - laughing out loud*). According to the candidate of philological sciences S. M. Yenikeeva clippings are divided into:

- apheresis, the purpose of which is to remove the initial part of the word (*microbus - bus*);
- apocopies, the purpose of which is to remove the final part of the word (*Samuel - Sam*);
- syncope, the purpose of which is to remove the middle (*market - mart*);
- mixed, the purpose of which is to remove the beginning and end (*refrigerator - fridge*).

It is in apheresis that the significance of the phonetic factor lies: the parts that remain after the transformation are read as a new word. Examples of other types of clipping are complete (read *figure* when *fig.* is written).

Great emphasis needs to be placed on the methods of decoding abbreviated lexical units, which were put forward by the famous linguist B. A. Goncharov. Consistent with the first - the "*Context Analysis*" method, the translator must first

learn the content of the text and determine to which field it belongs. Once he understands this, he will be able to decipher the abbreviation correctly. For example, *he previously coached in Division II for Angelo State and McMurry University in Division III (both in Texas) and for the ABA (American Basketball Association's) South Carolina Warriors*. According to linguistic norms, it must be accompanied by decipherment at the first mention in the text of any style.

Considering the following - the method of works with vocabularies and other additional materials, it is necessary to focus on what provides very painstaking work due to the fact that shortenings quickly lose their relevance. This can cause translation problems. Let's look at this sentence: *the company provides medical services including neuro and spinal surgery, and offers health courses like first aid CPR in Nigeria and the US*. We see that it belongs to the medical discourse, as indicated by such phrases as: *medical services, neuro and spinal surgery, first aid*, and then - the abbreviation *CPR*. This is what tells us that we should use a dictionary of medical abbreviations.

Turning to the next - the method of analysis of the structure of abbreviations, it is important to note that it hides the orthographic feature. Therefore, in order to avoid errors in decoding, the translator must be familiar with the functions of punctuation:

1) hyphen. This spelling mark indicates the boundaries of words and phrases in abbreviated form. For example, *e-data*.

2) parentheses. This punctuation mark provides additional information to the main part: *VIF – (Virus Infectivity Factor)*.

3) slash. The specified punctuation mark performs three functions:

- points to parts of the word (*C / C - Cancel Christmas - Christmas is canceled*);
- replaces prepositions and connectors (*U / S - unserviceable - unusable*);
- provides additional information to the main part (*DCS / 0 - Deputy Chief of Staff for Operational Affairs*).

Based on this, we can say that without correct decoding, there is no high-

quality translation of abbreviated words. V. I. Karaban suggested 5 ways to translate abbreviations: 1) translation by the appropriate abbreviation; 2) translation in the appropriate full form; 3) descriptive translation (explication); 4) transcoding (transliteration and transcription); 5) loan translation.

The first is used if there is an equivalent in the Ukrainian language with a structural model that is similar to the original: *PACE - Parliamentary Assembly of the Council of Europe*. Second, when the Ukrainian language does not correspond to a certain abbreviation and a specialist should refer to dictionaries in order to find a complete translation: *IPBES - Intergovernmental scientific and political platform on biodiversity protection and ecosystem services*. The essence of descriptive translation is to decipher abbreviations by adding to the original language the meaning that best describes it: *VR (Virtual Reality)*. The next method - transcoding is used in the absence of the language of translation of the corresponding abbreviation: *an electroencephalogram (EEG)*. Such a way as tracing is appropriate when translating only those abbreviations that occupy a certain place in the lexical system of the language of translation and do not cause difficulties for understanding specialists: *a personal computer (PC)*.

The method of analysis suggests that the teacher must organize the learning process so that students understand how to correctly decipher and translate abbreviated lexical items. He must also explain to them that difficulties in translating abbreviations arise from homonyms, antonyms, synonyms, jargons, and euphemisms, but the first, second and third are especially difficult, due to the fact that their interpretations are prone to closeness and opposition, and are also ambiguous.

In the last section, we demonstrated exercises for effective translating and decoding abbreviations, as well as tables, letters and dialogues with them. The observation method made us understand that during searching to decipher a particular abbreviation in the dictionary, the teacher should draw students' attention to the fact that one abbreviation may be polysemous and among the many options, they should choose the one that fits the context.

To summarize, it is worth saying that the considered methods have led us to the opinion that without the correct deciphering of an abbreviation there is no good translation. Using the matching technique, we noticed that they are all closely related. The main thing is to read the sentences carefully to understand the context and know the rules of using punctuation when writing abbreviated compound words.

Key words: shortening, abbreviation, dictionary, translation, method, clipping, peculiarities, decoding, exercises, comprehension.